

Sari Kyllönen

Tietopaketti hallinnosta, taloudesta ja varainhankinnasta pienelle yhdistykselle, case Kainuun Kissanystävät ry

Tradenomi
Liiketalous
Kevät 2022

**KAMK • University
of Applied Sciences**

Tiivistelmä

Tekijä: Kyllönen Sari

Työn nimi: Tietopaketti hallinnosta, taloudesta ja varainhankinnasta pienelle yhdistykselle, case Kainuun Kissanystävät ry

Tutkintonimike: Tradenomi

Asiasanat: Aatteellinen yhdistys, hallitus, kodittomat kissat, talous, tilinpäätös, tulovero, varainhankinta

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Kainuun Kissanystävät ry ja työn tavoitteena on helpottaa yhdistyksen hallituksen jäseniä hallinnollisissa tehtävissä. Työn tarkoituksena on tuottaa opas hallituksen jäsenille. Kainuun Kissanystävät ry on yksi monista vapaaehtois pohjalta toimivista eläinsuojelutyötä tekevästä yhdistyksistä. Yhdistys etsii vuosittain koteja kymmenille kodittomille kissoille. Yhdistyksen toimijat tulevat erilaisista taustoista, tiedot ja taidot yhdistyksen hallinnollisiin tehtäviin vaihtelevat henkilöittäin.

Kainuun Kissanystävien hallituksen jäsenille syksyllä 2021 tehty haastattelu on antanut raamit tälle työlle. Opinnäytetyö on laadittu erityisesti pienyhdistysten näkökulmasta, jotka tarvitsevat varainhankintaa toimintansa tueksi.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö. Haastattelussa esiintulleiden kysymysten pohjalta on hallitukselle laadittu tiivis tietopaketti työskentelyn tueksi. Tietopaketista löytyy hallituksen säännöt ja tehtävät yleisellä tasolla sekä tietoja talouden muodostumisesta ja rakenteesta. Tietopaketista löytyy myös tietoa toimintakertomuksen sisällöstä ja tilinpäätöksen tulkinnasta sekä lyhyt katsaus verovapaaseen toimintaan ja sähköiseen tulorekisteriin. Varainhankinnasta on koottu tiedot olennaisista ja erityisesti kissayhdistykselle soveltuvista varainhankintamuodoista. ”Hallituksen tietopaketti” opasvihkonen tulee jäämään yhdistyksen käyttöön.

Abstract

Author(s): Kyllönen Sari

Title of the Publication: Information package for small non-profit associations administration, economy, and fundraising, case Kainuun Kissanystävät ry

Degree Title: Bachelor of Business Administration, financial administration

Keywords: non-profit association, board of directors of an association, homeless cats, economy, final accounts, income tax, fund-raising

The purpose of this thesis was to help the board members of the association in their administrative activities. The aim was to produce a manual on the activities. Kainuun Kissanystävät ry (Kainuu friends of cats registered association) is one of many voluntarily working associations for animal protection. The association searches home each year for dozens of homeless cats. The association actors have a variety of backgrounds. Knowledge and administrative skills vary from person to person.

The interviews of the board members conducted in autumn 2021 were the frame of the work. The thesis was specifically created from the point of view of a small association in need of fundraising to support its activities.

An information package was prepared for the board members to support their work. The package was based on the questions raised in the interview and it includes the board rules, tasks at the common level and information on the formation and structure of the economy. It also contains information of the activity report and the reading of the financial statements. There is also a brief overview of tax-exempt activities and an electronic income register. Information on fundraising is compiled on the material and, in particular, on fund-raising forms suitable for the cat association. The information package will be used by the association board.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yhdistystoiminta	3
2.1	Hallinto	3
2.2	Talousarvio ja kirjanpito	4
2.3	Tilinpäätös	6
2.4	Tulos ja tase tilinpäätöksessä	7
2.5	Toimintakertomus ja toiminnantarkastus.....	11
2.6	Aatteellisten yhdistysten verotus.....	13
2.7	Työnantajavelvoitteet	15
3	Yhdistyksen kulujen kattaminen.....	17
3.1	Varsinaisen toiminnan tuotot	17
3.2	Aatteellisen yhdistyksen tulonlähteet.....	17
3.3	Varainhankinta	19
3.4	Luvanvaraiset varainhankinnan muodot.....	22
4	Case Kainuun Kissanystävät Ry	23
4.1	Toimeksiantajan esittely	23
4.2	Haastattelun tulokset ja sen pohjalta tehty tietopaketti	23
4.3	Hallituksen tehtävät ja eri toimijoiden vastuut.....	25
4.4	Yhdistyksen kulujen ja tuottojen muodostuminen	26
4.5	Yhdistyksen verovelvollisuus ja tuloverorekisteri	30
4.6	Nykyiset varainhankinta menetelmät	30
4.7	Vaihtoehdot varainhankinnassa.....	31
5	Loppupohdinta	33
	Lähteet	38
	Liitteet	

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on Kainuun Kissanystävät ry ja työn tavoitteena on helpottaa yhdistyksen hallituksen jäseniä hallinnollisissa tehtävissä. Työn tarkoituksena on tuottaa opas hallituksen jäsenille. Opinnäytetyössä etsitään vastauksia hallituksen jäsenten mieliä askarruttaneisiin kysymyksiin. Koska opinnäytetyö on toiminnallinen, on työn tarkoituksena tuottaa hallitukselle erillinen ”hallituksen tietopaketti”, johon kerätään kootusti perusteet yhdistyksen hallituksen työskentelystä, käydään taloutta läpi aina laskun kirjaamisesta tilinpäätökseen ja toiminnantarkastukseen saakka. Lyhyt tietopaketti sisältää kissanystävien näkökulmasta katsottuna, millaista verovapaata toimintaa se voi harjoittaa ja miltä osin sähköinen tulorekisteri mahdollisesti koskettaa kissanystäviä. Tietopakettiin tulee tiivis katsaus erilaisista varainhankinnan muodoista, joita yhdistys voi hyödyntää sekä tiedot mahdollisten lupien hankintapaikoista. Opinnäytetyö sisältää myös ripauksen kissojen ja yhdistystoiminnan historiaa.

Suomalaisten kotikissojen historian juurien arvellaan ulottuvan vuosien 800–1000 jKr väliin. Arkeologiset kaivaukset ja niistä löytyneet kissan luut ovat olleet vahvistamassa ajanmääritystä. Suomeen kotiutuneiden kissojen arvellaan saapuneen, osan itäistä reittiä pitkin ja osan on arveltu saapuneen viikinkien matkassa. Turussa on tehty löytöjä, joiden perusteella on voitu vahvistaa, että kujakissat ovat olleet yleisiä jo 1500-luvulla. Mustiin kissoihin liittyvien taikauskomusten juuret ulottuvat 1200-luvulle, jolloin roomalaiskatolinen kirkko aloitti mustamaalaus kampanjan. Ensimmäinen painettu kissasana löytyy vuonna 1609 lainlukija Ljungo Tuomaanpojan suomentamasta Ruotsin kaupunginlaista, siellä on käytetty sanaa ”kissannahka”. Vuonna 1859 painatussa oppikirjassa: *Luontotietesehen kansakouluin oppilaille*, sivistetään oppilaita seuraavasti: ”Kissoja pidetään hävittääksi hiiriä. Muutapa etua niistä ei olekaan, vaan vastusta kyllä; sillä ne warastawat ja hävittäwät paljon tawaraa, niin kuin munia, kanan- ja linnun-poikia, maitoa.” (Keinänen & Nyman 2012, 11–51.)

1800-luvulla kissat on nähty tarpeellisina eläiminä ja niiden tehtävänä on ollut hiirien hävittäminen. Kissoilla on silti ollut kastijakoa, ne on jaettu navettakissoihin ja tupakissoihin. Navettakissat eli hiirestäjät olivat puolivillejä laumassa eläviä kissoja. Tupakissoiksi otettiin sievät, sileäturkkiset yksilöt, ne saivat olla lämpimässä ja ihmiset huolehtivat niille ravintoa saataville. Tupakissat olivat ihmisrakkaita ja sylissä viihtyviä. Puolivilillit kissalaumat saattoivat toisinaan kasvaa liian suuriksi, jolloin ne aiheuttivat ongelmia. Pula-aikana kissaa hyödynnettiin myös turkiseläimenä. Kissannahkoja käytettiin reumasärkyjen hoitoon, kissannahan uskottiin olevan niin lämpöinen ja sähköinen, että sillä voitiin hautoa kipeä kohta terveeksi. Liian suuriksi kasvaneita kissalaumoja hävitettiin

muun muassa säkissä hukuttamalla ja tämä oli yksi lempeimmistä hävitystavoista. Kissoja on nähty ja kuultu niin tauluissa, runoissa, kirjallisuudessa, sarjakuvissa kuin lauluissakin. Moni tunnustanee Reino Helismaan kirjoittaman kappaleen sanat: *”hän mistä tulee minne menee, taivas yksin ties, on musta kissa seuranaan”* ja tästä onkin helppo siirtyä kissojen tilanteeseen 2000-luvulla. (Keinänen ym. 2012, 56–112.)

Nyky Suomessa hylätään vuosittain yli 20 000 kissaa, voidaan puhua kissakriisistä. Vapaaehtois-pohjalta kissoja auttavia eläinsuojeluyhdistyksiä on arviolta parisataa ja noin 20–30:llä on oma kissatalo. Suurin ongelma tämän päivän Suomessa on kissapopulaatiot. Kissapopulaatioita syntyy, kun leikkaamattomat kissat päästetään vapaasti ulkoilemaan ilman valvontaa. Populaatioissa kisset lisääntyvät hallitsemattomasti. Populaatiossa voi olla pahimmillaan yli sata kissaa ja niitä voi löytyä myös ihmisten asuttamista asunnoista eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. (Sey 2021.)

Populaatiokissat ovat usein monisairaita ja niiden hoitaminen on kallista. Yhden keskikokoisen kissapopulaation kuntoon hoitamiseen voi mennä yli 10 000 euroa. Hoidosta syntyviä kuluja pyritään kattamaan myyntitoiminnalla, esimerkiksi kalenteri- ja tavaramyynnillä erilaisten tapahtumien yhteydessä. Varainkeruu vie usein enemmän aikaa kuin kissojen loukuttaminen ja hoitaminen. Kissapopulaatiot työllistävät myös viranomaisia, valvontaeläinlääkärit ovat ilmaisseet huolensa ajan riittävydestä populaatioiden hoitamiseen. Juurisyyinä kissapopulaatioiden synnylle pidetään ihmisten välinpitämättömyyttä. Kissojen leikkautus, varsinkin jos niiden annetaan kulkea vapaasti, estäisi ongelman syntymisen. Suomeen tarvitaan myös parempaa lainsäädäntöä kissojen hyväksi, kuten tunnistusmerkintää sirutuksen kautta ja kattavaa sirunumerorekisteriä. Kissojen leikkauttaminen tulisi saada pakolliseksi ja kissojen liikkumista tulisi rajoittaa lainsäädännöllä. (Sey 2021.)

Kissakriisin hallintaan saamiseksi on laadittu kansalaisaloite, jonka tavoitteena on tehdä lainsäädännön kautta vapaana ulkoilevien kissojen kastointi/sterilointi pakolliseksi ja että kaikki kissat tunnistusmerkittäisiin mikrosirulla. Aloite keräsi 56 862 allekirjoitusta ja eduskunnan käsiteltäväksi se jätettiin 25.8.2021. (Eduskunta 2021.) Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa keväällä 2022, aloite on eduskunnassa odottamassa maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyä.

2 Yhdistystoiminta

Vuonna 1849 Suomessa sai perustaa yhdistyksiä vain hallituksen luvalla. Järjestöjen toiminnan vapautuminen lähti asteittain liikkeelle vuonna 1883. Vuonna 1906 vahvistettiin laki, jolla turvattiin oikeus perustaa sellaisia yhdistyksiä, jotka eivät riko lakia tai hyviä tapoja. Yhdistyslaki säädettiin vuonna 1919. Yhdistyslakia on muokattu ja muutettu vuosien varrella, viimeisimpiä muutoksia ovat olleet muun muassa muutos toiminnantarkastuksesta ja yhdistyksen purkamisesta. (Halila & Tarasti 2017, 3–11.)

Sääntöjä tarkastelemalla yhdistysrekisteriviranomainen tekee päätelmän, onko yhdistys aatteellinen vai taloudellinen. Yhdistyslaki ei koske taloudellisia yhdistyksiä. Yhdistys voidaan myöskin lakkauttaa, mikäli se toimii olennaisesti vastoin yhdistyksen sääntöjä tai lakia. Yleisen säännön mukaan yhdistys ei saa harjoittaa elinkeino- tai taloudellista toimintaa ansiomielessä. Yhdistys saa kuitenkin harjoittaa sellaista ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä, joka liittyy välittömästi sen toiminnan toteuttamiseen ja jota voidaan pitää vähäarvoisena. Ansiotoimintaa saadaan siis harjoittaa aatteellisen toiminnan tukemiseksi, kunhan taloudellisesta tuloksesta ei jaeta voittoa, osinkoa tai ylijäämää jäsenille. Arvioitaessa taloudellista toimintaa, tehdään kokonaisarviointi, jossa huomioidaan muun muassa jäsenmäärä, aatteellisen toiminnan laajuus suhteutettuna taloudelliseen toimintaan sekä vaikutusalueen laajuus. Yleishyödyllisyys status tuottaa yhdistykselle etuja verotuksessa, määritelmä ei tule yhdistyslaista, vaan yleishyödyllisyys määritelmän tekee verottaja. Mikäli verottaja ei pidä yhdistystä yleishyödyllisenä, voi ongelmaksi tulla myös se, täytyykö aatteellisen yhdistyksen tunnusmerkistöt vai menettääkö yhdistys aatteellisen statuksen, jolloin se muuttuu taloudelliseksi yhdistykseksi. (Halila ym. 2017, 70–82.)

2.1 Hallinto

Yhdistysten ainoa pakollinen ja lain määräämä toimielin on hallitus. Yhdistyslain esitöistä voidaan lukea hallituksen tehtäviin kuuluviksi muun muassa päätösten täytäntöönpano, omaisuuden hoito, asioiden valmistelu päätöksentekoon, päätöksentekotilaisuuksien järjestäminen, palkatun henkilöstön valitseminen ja valvonta sekä suhteiden hoitaminen muihin järjestöihin ja ulkopuolisiin tahoihin. (Laaksonen 2018, 289.)

Yhdistyksissä valtaa käyttää hallitus ja siinä tulee olla vähintään kolme jäsentä. Hallituksella tulee olla myös puheenjohtaja, joka voi olla yksi kolmesta jäsenestä. Yhdistyslain mukaan puheenjohtajan tulee olla täysivaltainen, muiden hallitusjäsenten kohdalla riittää 15-vuoden ikä. Hallituksessa ei voi toimia konkurssissa oleva henkilö. Lainsäädännöstä hallituksen toimintaa ohjaavat muun muassa yhdistyslaki, erilaiset verolait ja kirjanpitolaki. Toimintaa ohjaa myös yhdistyksen omat säännöt sekä kokouksissa tehdyt päätökset. (Loimu 2015, 46–49.)

Yhdistykset voivat oikeushenkilöinä joutua korvausvastuuseen yhdistyksen jäsenelle tai kolmannelle osapuolelle aiheutuneesta vahingosta. Vastuu voi perustua solmittuun sopimukseen tai vahinko on voinut syntyä ilman sopimustakin. Yhdistyksen hallituksen jäsenet, toimihenkilöt ja toiminnantarkastaja voivat joutua vastuuseen heidän toimikautensa aikana tapahtuneista rikkeistä. Laiminlyönneistä voi seurata korvausvastuu tai rikosoikeudellinen rangaistus. Lähtökohtaisesti henkilökohtainen korvausvastuu tulee kysymykseen tahallisesti tai huolimattomuudella aiheutuneesta vahingosta. (Laaksonen 2018, 295.)

Kun halutaan varmistua, onko yhdistyksen hallinto hoidettu oikein ja hyvin, voidaan käyttää tarkastuksen pohjana esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

- Onko säädöksiä, normeja ja sopimuksia noudatettu?
- Onko vuosisuunnittelu toimivaa, osallistavaa ja toimijoita sitouttavaa?
- Onko seuranta ja valvonta yhdistyksen sisällä kunnossa?
- Onko talous ja rahoitus vakaalla tasolla ja yhdistyksen toiminta turvattu?
- Onko henkilöresurssit oikein mitoitettu ja jakautuvatko työt tasaisesti?
- Onko markkinointi, mainonta ja yhteisökuva kunnossa?
- Onko riskienhallinnasta ja henkisistä voimavaroista huolehdittu?

Mikäli koetaan, että yllä mainituissa asioissa on haasteellisuutta, tulisi miettiä, kuinka asiaan saadaan muutos ja millaisin toimenpitein. (Perälä ym. 2008, 198–199.)

2.2 Talousarvio ja kirjanpito

Uuden toimintavuoden suunnittelu alkaa toimintasuunnitelman laatimisesta, jonka jatkoksi laaditaan talousarvio. Toimintasuunnitelma antaa raamit sille, millaisiin kulueriin tulee varautua. Riskit on hyvä arvioida ja huomioida ne sekä toimintasuunnitelmassa että talousarviossa. Yleinen periaate on silti, että yhdistysten talouden suunnittelu lähtee nollatuloksen tavoittelusta. Talousarvio tulee laatia varovaisuusperiaatetta noudattaen, tulot alakanttiin arvioiden ja vastaavasti

menot yläkanttiin arvioiden. Talousarviota tulee verrata edellisen vuoden toteumaan ja samalla huomioida laadittu toimintasuunnitelma ja sen asettamat tavoitteet. Mikäli edellisellä kaudella on syntynyt tarpeettomasti ylijäämää, voi olla perusteltua laatia alijäämäinen talousarvio. Omaa pääomaa yhdistyksellä on hyvä olla sen verran, että se kestää yhden tappiollisen vuoden ilman, että se joutuu lopettamaan toimintansa varallisuuden puuttumisen vuoksi. (Loimu 2012, 104–105.)

Rahoituslaskelma voi olla tarpeen, mikäli yhdistyksen taloudellinen asema ei ole vakaa. Rahoituslaskelma on tarkoitettu hallituksen käyttöön ja laskelmat voidaan tehdä esimerkiksi neljännesvuosittain. Rahoituslaskelmassa summataan yhteen käytössä olevat rahat ja vähennetään siitä tiedossa olevat kulut kyseiselle ajanjaksolle. Miinusmerkkinen lopputulos kertoo, etteivät rahat tule riittämään lasketulla ajanjaksolla. Tällöin on mietittävä, mistä ja millaisin keinoin vaje saadaan katettua ja turvaudutaanko esimerkiksi varainhankintaan tai muuhun rahankeräykseen. (Loimu 2012, 106–107.)

Liiketoimintaa voi tapahtua varainhankintatarkoituksessa, esimerkiksi säännöissä mainittua kioskimyyntiä voidaan tehdä varainhankintana varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Varainhankinnan muodossa tapahtuvan liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erät esitetään samassa tuloslaskelmassa kuin muutkin yhdistyksen tuotot ja kulut. Laajemmasta liiketoiminnasta on hyvä olla oma erillinen kirjanpito. Kirjanpitoasetus ei ole kuitenkaan määritellyt liiketoiminnan tuottojen ja kulujen esittämispaikkaa. (Vinnikainen & Perälä 2020, 15–18, 78.)

Kirjanpitoasetuksessa edellytetään riittävän ja oikean kuvan antamista, tämän saavuttamiseksi tulee arvioida tarpeelliset toiminnanalat, joihin kirjanpidollinen erittely tehdään. Yleisesti yhdistyksissä jäsenet ovat kiinnostuneita resurssien käytöstä, joten erittelyt tulee miettiä tämän tarpeen täyttämisen näkökulmasta. Eriteltäviä kuluja varsinaisessa toiminnassa voivat olla esimerkiksi matkakulut, mainoskulut ja ulkopuoliset palvelut. Samoin muissa pääryhmissä voidaan riittävän ja oikean kuvan antamiseksi käyttää tarkempaa alarittelyä. Johdonmukaisuuden jatkumo koskee myös erittelyitä ja näitä ei voida muuttaa ilman painavia syitä eri vuosille, painavana syynä voidaan esimerkiksi pitää jonkin toiminnanalan lakkaamista kokonaan. (Vinnikainen ym. 2020, 72–73.)

2.3 Tilinpäätös

Tilikaudelta tulee laatia tilinpäätös ja sen laatimisessa on noudatettava hyvää kirjanpitoa. Tilinpäätöksen tulee antaa riittävä ja oikea kuva tilikauden tapahtumista ja tuloksesta olennaisuusperiaate huomioon otettuna. Lisäksi edellytetään, että tarpeelliseksi katsottuista tiedoista löytyy riittävät selostukset liitetiedoista. Käytännössä kirjanpidossa siis kuvataan rahaprosessi, kuinka ja mistä varallisuutta tulee sekä minne varallisuutta kulutetaan. (Lydman 2018, 52.)

Se, mitä hyvällä kirjanpitoa tavalla sitten tarkoitetaan, on tulkinnallinen, mutta ainakaan se ei ole lainvastainen. Yleisesti hyväksytyjä sovinnaissääntöjä ovat muun muassa:

- kirjanpitoa velvollinen muodostaa oman erillisen kokonaisuuden
- toiminnan oletetaan jatkuvan tulevaisuudessakin
- rahan arvo pysyy vakaana
- tulo realisoituu, kun suorite luovutetaan
- menot jaksotetaan
- noudatetaan meno tuloa kohdalle -periaatetta
- samoja menettelytapoja käytetään vuodesta toiseen
- tilinpäätökset ovat vertailukelpoisia eri vuosina
- ulkopuolinen voi todentaa kirjanpidon
- tilinpäätös on laadittu varovaisesti ja informaatio on luotettavaa
- noudatetaan olennaisuuden periaatetta
- käytetään hyöty-kustannusajattelua
- raportoidaan tilikausittain ja riittävän nopeasti
- punnitaan annettavan tiedon merkityksellisyttä
- tiedotetaan tilinpäätöksen menettelytavoista. (Lydman 2018, 72.)

Oikea ja riittävä kuva tilinpäätöksestä harkitaan aina tapauskohtaisesti. Tilinpäätöksen tulee kuitenkin antaa oikea kuva tapahtumista ilman toimintakertomustakin. Oikeaan ja riittävään kuvaan liittyy olennaisuusperiaate, jolla tarkoitetaan sitä, että tiedon pois jättäminen tai väärin ilmoittaminen aiheuttaa vääriä johtopäätöksiä tilinpäätöstä lukiessa. Olennaisuuden arviointi tulee aina kohdistaa kokonaisuuteen. Olennaisuusperiaate kirjattiin lakiin vasta 30.12.2015, mutta keskeisiin kirjanpitoa käytänteisiin se on kuulunut jo huomattavan pitkään. Muita yleisiä tilinpäätösperiaatteita ovat: oletus toiminnan jatkuvuudesta, johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus, suoriteperusteisuus, erillisarvostus ja netottamiskielto. (Vinnikainen ym. 2020, 37–39.)

Tilinpäätöksen tulee sisältää vähintään tuloslaskelma ja tase liitetietoineen päivättyinä ja allekirjoitettuna. Lisäksi tulee olla luettelo kirjanpidoista ja aineistoista, tase-erittelyistä sekä liitetietositteista. Tilanteen mukaan voidaan tilinpäätökseen vaatia lisättäväksi myös rahoituslaskelma, konsernitilinpäätös ja sen yhdistelylaskelmat sekä tilinpäätökseen liitettävä toimintakertomus. Tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta tulee esittää vertailutietona myös edellisen vuoden luku. Kirjanpitovelvollinen voi itse päättää asiakirjojen esittämisjärjestyksen, mutta yleisin käytetty järjestys on: sisällysluettelo, toimintakertomus, tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitetiedot, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset sekä tilinpäätösmerkinnät. (Vinnikainen ym. 2020, 33–34.)

Tilinpäätös katsotaan laadituksi, kun hallitus on allekirjoittanut tilinpäätöksen. Allekirjoittamiseen ei tarvita jokaisen hallituksen jäsenen nimeä vaan allekirjoittamiseen riittää hallituksen enemmistö. Mikäli yksittäinen hallituksen jäsen on eri mieltä jostain tilinpäätöksen yksittäisestä kohdasta, hänen tulee kuitenkin allekirjoittaa tilinpäätös ja toimintakertomus. Mikäli henkilö kokee tarpeelliseksi ja hän haluaa, hän voi jättää tilinpäätöksestä kirjallisen eriävän mielipiteen, vaadittaessa se tulee liittää tilinpäätökseen. (Vinnikainen ym. 2020, 44.)

2.4 Tulos ja tase tilinpäätöksessä

Kirjanpitolaki uudistui 1.1.2016. Pienten yhdistysten ja säätiöiden osalta uudistus tarkoitti helpompaa tilinpäätöksen laatimista. Tasekirjan tilalle uudessa säädännössä tuli kokonaisuus, joka koostuu toimintakertomuksesta, tilinpäätöstiedoista eli taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja liitetiedoista, luettelon kirjanpito aineistosta, tilinpäätöksen allekirjoituksista sekä tiedon, että tilinpäätös on laadittu pien- ja mikroyritysasetusten mukaisesti. Tilinpäätös tulee saada valmiiksi neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja aineisto tulee säilyttää 10 vuoden ajan. (Lydman 2018, 18–20.)

Mikroyrityksen raja-arvot ovat: liikevaihto enintään 700 000 euroa, taseen arvo enintään 350 000 euroa ja henkilöstöä tilikauden aikana enintään 10. Korkeintaan yksi raja-arvo saa ylittyä päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella, jotta yritys voidaan katsoa mikroyritykseksi. Raja-arvot koskevat myös aatteellisia yhdistyksiä. Mikroyritysten ei tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä, rahoituslaskelmaa eikä toimintakertomusta tilinpäätökseen. Pienten yhdistysten tuloslaskelma-kaava (kuva 1) on vakiomuotoinen. (Lydman 2018, 21–24, 40.)

	2018	2017
VARSINAINEN TOIMINTA		
1. Tuotot	xx	yy
2. Kulut:		
a) Henkilöstökulut	xx	yy
b) Poistot	xx	yy
c) Muut Kulut	xx	yy
3. Tuotto- tai kulujäämä	xx	yy
VARAINHANKINTA		
4. Tuotot	xx	yy
5. Kulut	xx	yy
6. Tuotto- tai kulujäämä	xx	yy
SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA		
7. Tuotot	xx	yy
8. Kulut	xx	yy
9. Tuotto- ja kulujäämä	xx	yy
10. Yleisavustukset	xx	yy
11. Tilikauden tulos	xx	yy
12. Tilinpäätössiirrot:		
a) Poistoeron muutos	xx	yy
b) Verotusperusteisten varausten muutos	xx	yy
c) Konserniavustus	xx	yy
13. Tilikauden ylijäämä tai (alijäämä)	xx	yy

Kuva 1. Aatteellisen pien- ja mikroyhteisön ja -säätiön tuloslaskelmakaava (Lydman 2018, 25).

Varsinainen toiminta ja siitä aiheutuvat tuotot ja kulut, ovat niitä tapahtumia, jotka ovat aiheutuneet sääntöjen mukaisen toiminnan toteuttamisesta. Mikäli säännöissä on havaittavissa toiminnan jakautumista erilaisiin toimintoihin, on toiminnat syytä eritellä omina tapahtumaryhminä. Erittely on tarpeen, jotta turvataan riittävän ja oikean kuvan saanti tilinpäätöksestä, olennaisuusperiaate tulee huomioida tilierittelyitä laadittaessa. Minimivaatimus varsinaisen toiminnan erittelylle on esittää tuotot omana ryhmänä, kuluista tulee eritellä henkilöstökulut, poistot ja muut varsinaisen toiminnan kulut. Yhdistystoiminnan tarkoitus ei ole tuottaa voittoa, tämän vuoksi varsinaisen toiminnan tuotto-/kulujäämä on pääsääntöisesti negatiivinen eli kulujäämäinen. Liiketoiminnasta riittää yhteissummat tuotoissa ja kuluissa, mikäli liiketoiminnasta on laadittu erillinen laskelma liitetietoihin. (Lydman 2018, 24, 110–115.)

Varainhankinnalla katetaan varsinaisen toiminnan kulujäämää. Varainhankinnan ryhmään kuuluvat sellaiset tuotot ja kulut, jotka syntyvät aktiivisista varainhankintatoimenpiteistä. Tuottoja voivat olla esimerkiksi arpajaistulot, keräykset ja kolehdit. Kuluja ovat muun muassa arpajaispalkintojen ostot ja tilavuokrat myyjäistapahtumista. Ryhmään kuuluvat myös esimerkiksi jäsenmaksut, lahjoitukset ja avustukset, vaikka ne eivät edellyttäisi aktiivista toimintaa varojen hankkimiseksi. Toisinaan aktiivinen varainhankinta voi muistuttaa liiketoimintaa. Rajanveto liiketoiminnan ja varainhankinnan välillä on syytä pitää mielessä ja tarkastella ajoittain kriittisesti, onko toiminta

muuttumassa varainhankinnasta liiketoiminnaksi. Elinkeinosta saadun tulon pitäisi olla yhdistyslain mukaan taloudellisesti vähäarvoista, eikä sen tarkoituksena saa olla tuottaa yhdistykselle voittoa. (Lydman 2018, 121–124.)

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan esittämisen minimivaatimus tuloslaskelmassa on eritellä tuotot ja kulut. Näitä tuottoja ja kuluja voi syntyä yhdistyksissä ja säätiöissä omaisuuden hoitamisen kautta. Omaisuus voi olla sijoituksia ja niiden kautta saatuja korko- ja osinkotuottoja. Omaisuudessa voi olla myös vuokratuottoja. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja tulee tarkastella pitkällä aikavälillä, jotta lyhyelle aikavälille ajoittuvat mahdolliset miinusmerkkiset tulokset asettuisivat oikeaan mittasuhteeseen. Pääsääntöisesti sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulisi olla yhdistykselle tuottojäämää tuottavaa toimintaa. Merkittävät kertaluontoiset sijoitukset on olennaisuusperiaatteen mukaisesti esitettävä omalla nimikkeellään. (Lydman 2018, 124.)

Kirjanpitolainsäädännön uudistusten myötä ryhmä ”satunnaiset tuotot ja kulut” on jäänyt pois. Tuotot ja kulut tulee näiltä osin esittää varsinaisen toiminnan ryhmässä. Yleisavustuksiin kirjataan tuotot, joita on saatu toiminnan tueksi. Avustukset kirjataan sen vuoden tuotoksi, jolloin ne on saatu. Poistoeroja voidaan kirjata, mikäli niille on verotusperusteinen syy. Yhdistyksillä ja säätiöillä ei yleensä ole poistoeroja, johtuen toiminnan verottomuudesta. Tilikauden yli-/alijäämä kertoo, tuottiko toiminta kyseisenä vuonna voittoa eli ylijäämää vai tappiota eli alijäämää. (Lydman 2018, 126–131.)

Liiketoiminnassa käytetyn voitto tai tappio termien sijaan yhdistyksissä ja säätiöissä käytetään termiä ylijäämä tai alijäämä. Mikäli edellisten tilikausien kumulatiivinen jäämä on vahvasti alijäämäinen, tulee pohdittavaksi, onko hallitus hoitanut huolellisesti yhdistyksen tai säätiön asioita. Kirjanpitolautakunta on ohjeistanut mahdollisten kirjausvirheiden korjaamisesta ja ne tulee tehdä omaa pääomaa eli edellisten tilikausien ali-/ylijäämää oikaisemalla ja oikaisuja tehdessä tulee huomioida olennaisuuden periaate. Rahoituslaskelma vaaditaan vain suursäätiöiltä tai -yhdistyksiltä. (Lydman 2018, 91, 173–175.)

Tilinpäätös sisältää taseen, joka kuvaa yhdistyksen tai säätiön taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Kirjanpitoasetus ei tunne erillistä tasekaavaa yhdistyksille tai säätiöille, vaan tasekaava (kuva 2) on kaikille sama. Erikseen on ilmoitettava sellainen pääoma, jonka käyttöä on rajoitettu tai siihen liittyy erityismääräyksiä, kuten esimerkiksi sidottu rahasto usein sisältää. (Lydman 2018, 136.)

Vastaavaa	Vastattavaa
A PYSYVÄT VASTAAVAT	A OMA PÄÄOMA
I Aineettomat hyödykkeet	I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma
1. Kehittämismenot	II Ylikurssirahasto
2. Aineettomat oikeudet	III Arvonkorotusrahasto
3. Liikearvo	IV Muut rahastot
4. Muut aineettomat hyödykkeet	1. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
5. Ennakkomaksut	2. Vararahasto
II Aineelliset hyödykkeet	3. Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot
1. Maa- ja vesialueet	4. Käyvän arvon rahasto
2. Rakennukset ja rakennelmat	5. Muut rahastot
3. Koneet ja kalusto	V Edellisten tilikausien voitto (tappio)
4. Muut aineelliset hyödykkeet	VI Tilikauden voitto (tappio)
5. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	B TILIPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ
III Sijoitukset	1. Poistoero
1. Osuudet saman konsernin yrityksissä	2. Verotusperäiset varaukset
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä	C PAKOLLISET VARAUKSET
3. Osuudet omistusyhteyksyrityksissä	1. Eläkevaraukset
4. Saamiset omistusyhteyksyrityksiltä	2. Verovaraukset
5. Muut osakkeet ja osuudet	3. Muut pakolliset varaukset
6. Muut saamiset	D VIERAS PÄÄOMA
B VAIHTUVAT VASTAAVAT	1. Joukkovelkakirjalainat
I Vaihto-omaisuus	2. Vaihtovelkakirjalainat
1. Aineet ja tarvikkeet	3. Lainat rahoituslaitoksilta
2. Keskeneräiset tuotteet	4. Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta
3. Valmiit tuotteet/tavarat	5. Saadut ennakot
4. Muu vaihto-omaisuus	6. Ostovelat
5. Ennakkomaksut	7. Rahoitusvekselit
II Saamiset	8. Velat saman konsernin yrityksille
1. Myyntisaamiset	9. Velat omistusyhteyksyrityksille
2. Saamiset saman konsernin yrityksiltä	10. Muut velat
3. Saamiset omistusyhteyksyrityksiltä	11. Siirtovelat
4. Lainasaamiset	
5. Muut saamiset	
6. Maksamattomat osakkeet/osuudet	
7. Siirtosaamiset	
III Rahoitusarvopaperit	
1. Osuudet saman konsernin yrityksissä	
2. Muut osakkeet ja osuudet	
3. Muut arvopaperit	
IV Rahat ja pankkisaamiset	

Kuva 2. Taseen peruskaava (Lydman 2018, 142–143).

Taseessa on kaksi puolta; vastaavaa ja vastattavaa. Vastaavaa puoli kertoo varojen käytöstä ja vastattavaa puoli varojen lähteet. Vastaavaa puoli on jaettu kahteen pääryhmään; pysyvät ja vaihtuvat vastaavat. Pysyviin kuuluvat sellaiset erät, joiden on tarkoitus tuottaa tuloa useana tilikautena. Pysyvien ryhmä on jaettu kolmeen alaryhmään; aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Toinen taseen vastaavaa ryhmän pääryhmä on vaihtuvat vastaavat. Vaihtuvat erät eivät ole vuodesta toiseen tuloa tuottavia eriä, vaan nimensä mukaisesti niiden arvot vaihtelevat vuosien välillä. Vaihtuvat erät pitää sisällään seuraavat alapääryhmät: vaihto-omaisuus, pitkäaikaiset saamiset, lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Pitkäaikaisiin saamisiin luetaan sellaiset erät, jotka erääntyvät maksettaviksi yli vuoden kuluttua ja lyhytaikaiset vuoden kuluessa. Rahat ja pankkisaamiset tileille ei ole alajaottelua, rahavaroissa on

sellaiset varat, jotka ovat helposti muutettavissa käteiseksi ja pankkisaamisissa on yhteisön pankkitilillä oleva varallisuus tilinpäätöspäivänä. (Lydman 2018, 136–162.)

Vastattavaa puolella on oma ja vieras pääoma. Omassa pääomassa on kuusi pääerää, joita ovat: osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, muut rahastot, edellisten tilikausien voitto (tappio) ja tilikauden voitto (tappio). Yhdistyksen perustamiseen ei edellytetä peruspääomaa, mutta mikäli sellaista on, esitetään se ensimmäisessä pääerässä. Ylikurssirahastoa ei myöskään ole yhdistyksillä. Rahastoja käytetään tarpeen ja tilanteen mukaan, mikäli yhdistyksellä sellaisia on. Uutta tilikautta avatessa siirretään tilikauden voitto tai tappio edellisten tilikausien voittoon tai tappioon. Tilikauden voitossa ja tappiossa on kuluvan vuoden voitto tai tappio. Verottomuuden vuoksi yhdistyksillä ja säätiöillä on harvoin käytössä tilinpäätössiirtymien kertymät. Pakolliset varaukset voivat tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi, mikäli yhdistyksellä tai säätiöllä on työnantajavelvoitteita ja eläkevastuita. Vieras pääoma eli velat tulee merkitä taseeseen varovaisuusperiaatteen mukaisesti, joka tarkoittaa sitä, että kaikki erät on merkitty eikä niitä ole merkitty todellisuutta alhaisemmalla määrällä. Pitkäaikaista velkaa on yli vuoden aikajaksolla erääntyvät velat ja lyhytaikaiset erääntyvät vuoden kuluessa. (Lydman 2018, 165–181.)

Tase on myös siirtotili kahden tilikauden välissä. Taseen avulla voidaan arvioida yhdistyksen tai säätiön vakavaraisuutta vertaamalla omaa pääomaa vieraaseen pääomaan. Taseesta nähdään myös yhteisön maksuvalmius. Mikroyrityksen kokoinen yhdistys tai säätiö saa laatia maksuperusteisen tilinpäätöksen. Maksuperusteisesti laaditussa tilinpäätöksessä tulee esittää liitetiedoissa eriteltynä seuraavat tiedot: arvio menettelyn vaikutuksesta tulokseen ja taloudelliseen asemaan, merkitsemättömien ostovelkojen ja myyntisaamisten määrät, muutokset KPL 4 luvun 4 §:n 2 momentin vaihto-omaisuudessa, muutokset KPL 4 luvun 3 §:n pysyvissä vastaavissa, vieraan pääoman korkojen suoriteperusteinen määrä sekä lomapalkkavelan suoriteperusteinen määrä. Tasekaavaa ei saa muuttaa, mutta eriä voidaan yhdistellä, kunhan ne eivät heikennä luettavuutta eivätkä muuta oikean ja riittävän kuvan antamisen periaatetta. Uuden tilikauden avaaminen perustuu aina taseeseen ja tilikausi päättyy taseeseen. (Lydman 2018, 136–139.)

2.5 Toimintakertomus ja toiminnantarkastus

Yhdistyksissä voidaan laatia toimintakertomus, pienissä yhdistyksissä se ei kuitenkaan ole pakollinen. Kirjanpitolautakunta suosittaa mahdollisten sääntöjen määrittämän toimintakertomuksen

pitämistä erillään kirjanpito-oikeudellisesta toimintakertomuksesta ja suosittaa yhdistyksiä mieluummin nimeämään dokumentin vuosikertomukseksi toimintakertomuksen sijaan. (Vierros, Pöyhönen & Kallio 2013, 79.)

Toimintakertomuksessa tulee kuvata toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista tilannetta ja merkittävimpiä riskejä sekä epävarmuustekijöitä. Toimintakertomus on muutoin vapaamuotoinen asiakirja eli sille ei ole asetettu muotovaatimuksia. Toimintakertomukseen on hyvä sisällyttää tunnuslukuja selventämään kuvaa, tällaisia tunnuslukuja voivat olla muun muassa jäsenmäärän kehitys, tuotetun palvelun yksikkökustannus tai toimintapäivien määrä. Toimintakertomuksen tehtävänä on selventää tilinpäätöksen tietoja. Toimintakertomuksessa on hyvä suunnata katse tulevaan ja kirjoittaa arviota tulevasta kehityksestä. (Vinnikainen ym. 2020, 238–248.)

Yhdistyksen säännöissä tulee olla maininta tilin- tai toiminnantarkastajien lukumäärästä sekä toimikaudesta. Toiminnantarkastaja on vähimmäisvaatimus ja toiminnantarkastaja on luonnollinen henkilö, ei siis esimerkiksi tilintarkastusyhteisö. Toiminnantarkastuksessa tulee varmistua, että tulot, menot ja rahoituserät ovat yhdistykselle kuuluvia ja ne on kattavasti merkitty kirjanpitoon. Lisäksi tulee varmistua, että tuotot, kulut, varat, oma pääoma, velat ja vakuudet ovat olennaisilta osin tilinpäätöksessä. Jaksotuksien kohdalta tulee huomioida olennaisten erien oikeellisuus. Hallinnon tarkastuksen osalta toiminnantarkastuksessa tulisi huomioida, onko hallinto, maksuvalmiuden seuranta, maksujen perintä, laskujen käsittely, kirjanpito, varainhoito, vakuutusten ja lakisääteisten velvoitteiden hoito, informaatiojärjestelmien ja jäsenluettelon pitäminen järjestetty asianmukaisella ja hyväksyttävällä tavalla. (Laaksonen 2018, 293–294.)

Yhdistyksillä tulee aina olla tilin- tai toiminnantarkastaja. Tilintarkastaja on ammattitilintarkastaja, jolla on suoritettuna KHT- tai HTM-tutkinto. Toiminnantarkastaja puolestaan on maallikko tarkastaja. Ammattitilintarkastaja on valittava, mikäli kaksi seuraavista ehdoista täyttyy:

- taseen loppusumma on yli 100 000 euroa
- vuosivaihto on yli 200 000 euroa
- henkilötyövuosissa laskettuna yhdistyksessä työskentelee keskimäärin 3 henkilöä.

Yhdistyslakiin toiminnantarkastajat tulivat vasta vuonna 2010. Mikäli yhdistyksen säännöt on laadittu ennen lain muutosta 1.9.2010 ja niissä määrätään tilintarkastajasta, voi yhdistys valita itselleen toiminnantarkastajan, mikäli taseen tai vuosivaihdon euromääräiset rajat eivät edellytä tilintarkastajaa. Lain mukaan toiminnantarkastajalla tulee olla sellainen oikeudellisten ja taloudellisten asioiden tuntemus, että hän suoriutuu tehtävästä. Sekä tilin- että toiminnantarkastajan tulee

olla riippumattomia. Tarkastajaksi ei voida siis valita esimerkiksi hallituksen jäsentä, kirjanpitäjää, taloudenhoitajaa tai näiden puolisoita, lapsia ja muita lähisukulaisia. (Loimu 2015, 108–113.)

Toiminnantarkastajan tulee yhdistyslain 38 a §:n mukaan tarkastaa yhdistyksen talous ja hallinto toiminnan edellyttämässä laajuudessa. Tarkastuksesta tulee laatia kertomus ja mikäli tarkastuksessa tulee ilmi, että yhdistykselle on aiheutunut vahinkoa tai yhdistyslakia on rikottu, on asiasta huomautettava tarkastuskertomuksessa. Yhdistyksen tilinpäätöksen vahvistaa ja vastuuvapauden myöntää yhdistyksen valtuutettujen kokous. (Vinnikainen ym. 2020, 48–49.)

2.6 Aatteellisten yhdistysten verotus

Yleishyödyllisten yhteisöjen poikkeavalla verotuksella on pitkä historia, ensimmäiset valtion tuloverot olivat maksussa vuosina 1865–1885. Tuolloin niin kutsutut armeliaisuuslaitokset olivat vapautettuja tuon ajan verosta, jota kutsuttiin nimellä suostuntavero. (Lahti 2018, 445–446.)

Yleishyödyllisyys määrittää yhteisön ja säätiön verovapautta. Yhdistysten osalta tulee huomioida, että vain rekisteröidyt yhdistykset voivat olla yhteisöjä. Ollakseen yleishyödyllinen tulee yhteisön täyttää kolme kriteeriä, joista ensimmäinen on toimiminen yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, siveellisessä ja yhteiskunnallisessa mielessä. Toisena kriteerinä on, ettei yhteisön toiminta saa kohdistua vain rajattuun henkilöpiiriin. Kolmanneksi yhteisö ei saa toiminnallaan tuottaa taloudellista etua osinkoina, voitto-osuuksina taikka muina hyvityksinä toiminnassa mukana oleville henkilöille. Jokaisen kolmen ehdon tulee täytyä, jotta yhteisöä voidaan pitää yleishyödyllisenä, jolloin se ei ole verovelvollinen toiminnastaan. (Lahti 2018, 434–437.)

Aatteellisten yhdistysten ja säätiöiden tuloslaskelmakaavassa ei ole erillistä tulovero tai muut välittömät verot kohtaa. Toiminnassa aiheutuvat verot käsitellään tavallisina kuluerinä, sen kululajin kohdalla, josta ne aiheutuvat. Aatteellisessa yhdistyksessä ei lähtökohtaisesti oleteta syntyvän veroseuraamuksia. Mikäli yhdistyksellä on sellaisia liiketapahtumia, joista syntyy olennaisia verotapahtumia, on ne esitettävä erikseen tilinpäätöksen liitetiedoissa. (Lydman 2018, 135.)

Yleishyödyllisen yhdistyksen sääntöjen tulee ilmaista yleishyödyllisyyttä, silti toimintaa arvioitaessa huomio kiinnitetään sen tosiasialliseen toimintaan. Vaikka ratkaisu yhdistyksen yleishyödyllisyydestä tehdään verovuosittain, otetaan ratkaisussa kuitenkin huomioon yhteisön toiminta useammalta vuodelta. Verottajan tehdessä ratkaisua yleishyödyllisyydestä, huomioi se useamman vuoden tapahtumat, jotta päätöstä ei tehtäisi verovelvollisen vahingoksi pelkästään yhden

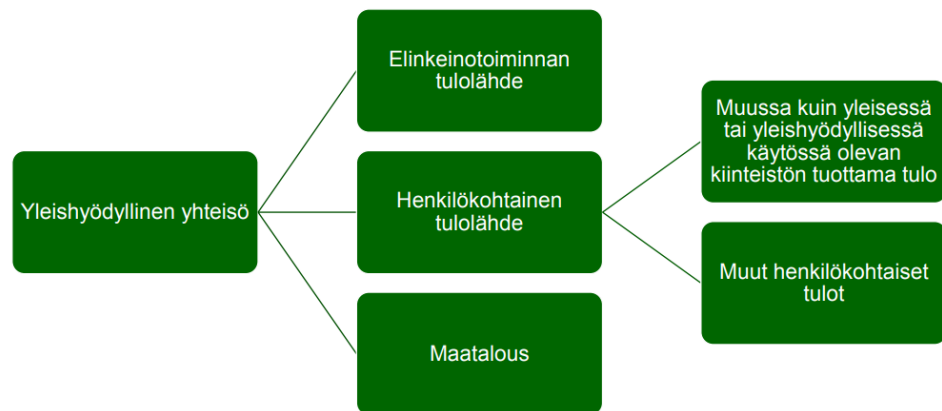
vuoden perusteella. Mikäli yhteisön harjoittama elinkeinotoiminta on suuremmassa asemassa kuin yleishyödyllinen toiminta, voi se menettää yleishyödyllisen statuksensa. (Vierros ym. 2013, 134–136.)

Yleishyödyllinen yhteisö ei ole verovelvollinen kuin elinkeinotulosta ja kiinteistötulosta, muista tuloista se on vapautettu veroista. Elinkeinotoiminnan osalta yleishyödyllinen yhteisö joutuu maksamaan veroa, vaikka yhteisön kokonaistoiminta olisikin tappiollista. Tulojen luonne arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Jos varainhankinnalla ei ole kiinteää yhteyttä yhteisön yleishyödyllisen tarkoituksen toteuttamiseen, katsotaan toiminta yleensä elinkeinotoiminnaksi. Yksistään jäsenistölle kohdistuva tavaroiden ja palveluiden myynti voi olla verovapaata, mutta mikäli elinkeinotoiminnan tunnusmerkit täyttyvät, voi kyseessä olla myös elinkeinotoiminta. Mitä useammin ja enemmän myydään tai suuremmalla voitolla, sitä suurempi on riski, että toimintaa pidetään elinkeinotoimintana. Verotuskäytännöissä painoarvoa on annettu myös sille, millaisissa olosuhteissa myyntiä harjoitetaan. Kilpailevassa ympäristössä myyntiä harjoittaessa, voidaan helposti päätyä ratkaisuun elinkeinotoiminnan harjoittamisesta. (Vierros ym. 2013, 139–142.)

Elinkeinotoiminta ja kiinteistö omistuksista saatu tulo tuottavat yleishyödyllisille yhteisöille tulolähteen, joka on verotettavaa tuloa. Arviointi elinkeinotoiminnan verollisuudesta tehdään aina tapauskohtaisesti, eikä siihen voida asettaa euro- tai muitakaan lukumääriä arvioinnin perusteeksi. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan yleensä toimintaa, joka tapahtuu ansiotarkoituksessa, on jatkuvaa, ulottuu laajaan asiakaskuntaan ja johon sisältyy yrittäjäriski sekä toimintaa harjoitetaan kilpailuolosuhteissa. Mikäli yleishyödyllinen yhteisö täyttää elinkeinotoiminnan kriteerit, on se velvollinen maksamaan tuloveroa kaikesta tulostaan. Toiminnan muuttuessa verolliseksi tulee mukaan myös arvonlisäverovelvollisuus. Tuloverosta on mahdollista saada joissain tilanteissa huojuksia, mutta arvonlisäverosta ei voi saada helpotuksia. (Lahti 2018, 437–439.)

Vuonna 2021 vähäisen arvonlisäverottoman liiketoiminnan alarajaa muutettiin. Alaraja nostettiin 10 000 eurosta 15 000 euroon. Toiminnan tulojen jäädessä alle alarajan ei arvonlisäveroa tarvitse tilittää. Rajaa arvioitaessa tuloiksi lasketaan kaikki tulot, myös verottomat tulot. Arvonlisäverossa verokausi on aina kalenterikuukausi ja ne tulee omaehtoisesti tilittää jälkikäteen kuukausittain. Yleishyödyllisellä yhteisöllä voi olla verotettavaa tuloa (kuva 3) kolmesta eri lähteestä. Veron määrä määräytyy lähteen mukaan. (Vero 2021)

Yleishyödyllisen yhteisön tuloverotus

Kuva 3. Yleishyödyllisen yhteisön tuloverotus. (Roininen & Hannonen 2016).

Kiinteistöistä yhteisö on verovelvollinen kunnalle, mikäli kiinteistöä käytetään muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen käyttöön. Osakeyhtiön tai kiinteistöosakeyhtiön osakeomistuksen tuottama tulo on kuitenkin irtaimen omaisuuden tuottamaa tuloa ja poikkeuksellisesti verovapaata. Eroa voidaan havainnollistaa sillä, että omistukset, joista maksetaan kiinteistövero, tuottavat veronalaista tuloa, muut ovat irtaimen omaisuuden tuottamaa verovapaata tuloa. Varainsiirtoverolle ei ole myönnetty vapautuksia edes yleishyödyllisille yhteisöille, vaan ne ovat velvollisia suorittamaan maksun ostaessaan kiinteistöjä, osakkeita tai arvopapereita. Yleisesti veroilmoitusten antaminen perustuu oma-aloitteisuuteen, kun yhteisöllä on verotettavaa tuloa, toiminta on arvonlisäverovelvollista tai kun yhteisö omistaa kiinteistön. Verovapaasti saatuja varainhankintatuloja ei tarvitse ilmoittaa. (Lahti 2018, 439–445.)

2.7 Työnantajavelvoitteet

Työsuhteiden perusteella suoritettavat velvoitteet koskevat samalla tavoin yleishyödyllisiä yhteisöjä kuin muitakin työnantajia. Verot ja muut lakisääteiset velvoitteet on suoritettava. On kuitenkin erotettava työsuhteeseen liittymättömät tulot kuten palkkiot, joista pidätetään verot mutta niistä ei tarvitse suorittaa esimerkiksi työnantajan sairausvakuutusmaksua. Ilmoitusvelvollisuus tulee huomioida, esimerkiksi kilometrikorvauksissa, maksettiinpa niitä sitten työntekijälle tai ei työsuhteessa olevalle. (Lahti 2018, 442–445.)

Sähköinen tulotietojärjestelmä säädettiin lailla vuonna 2018 ja käyttöön se otettiin vuoden 2019 alusta alkaen. Kyseessä on lakisääteinen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuus yksilön saamista tuloista ja muista suorituksista. Rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Jokainen ilmoittaja vastaa tiedon oikeellisuudesta. Rekisteriin ilmoitettavia tietoja ovat muun muassa palkat, luontoisedut, palkkiot, palkinnot, eläkkeet, kustannusten korvaukset ja kulukorvaukset. (L 53/2018.)

Yhdistyksillä ja säätiöillä on samoin kuin muillakin palkanmaksajilla ilmoitusvelvollisuus tulorekisteriin. Tulorekisteriin ilmoitetaan maksetut palkat, luontoisedut, palkkiot, työkorvaukset sekä verovapaat ja veronalaiset maksetut kustannusten korvaukset. Verovapaita henkilökuntaetuja kuten nettietua ei tarvitse ilmoittaa eikä myöskään esimerkiksi stipendejä tai apurahoja. Ilmoituksille on asetettu aikarajat, minkä ajan sisällä tiedot pitää ilmoittaa. Aikarajat voi tarkistaa suoraan verottajan ylläpitämästä tulorekisteri palvelusta. Kilpailupalkinnoista yli 100 euron arvoiset palkinnot tulee ilmoittaa tulorekisteriin, olivatpa ne sitten rahaa tai tavaraa. (Tulorekisteri n.d.)

Lahjoituksia ei tarvitse ilmoittaa tulorekisteriin, sen sijaan lahjakortti, joka on annettu kiitoksena tehdystä työstä, tulee ilmoittaa. Kilpailupalkintoina annettavat lahjakortit ilmoitetaan aina rekisteriin, riippumatta lahjakortin arvosta. Vapaaehtoistyössä järjestettävää tavanomaista ja kohtuullista ruoka- tai kahvitarjoilua ei tarvitse ilmoittaa tulorekisteriin. Vapaaehtoistyöntekijöille voidaan maksaa majoittumiskulut yhteisön toimeksiannosta tapahtuvassa matkassa kuittia vastaan eikä sitä tarvitse ilmoittaa. Sen sijaan oman auton käytöstä johtuvat kulut on ilmoitettava, vaikka ne olisi maksettu kilometrikorvausta alhaisempana, esimerkiksi polttoainekuitin perusteella. Tulorekisteriin ei tarvitse ilmoittaa vapaaehtoisille kiitoslahjana annettuja tuotteita kuten esimerkiksi hupparia, t-paitaa, elokuvalippuja, muistoesinettä tai kukkakimppua, tuotteen arvo saa kuitenkin olla enintään 100 euroa. Muut kuin arpajaisverolain piiriin kuuluvat palkinnot ilmoitetaan raja-arvon ylittyessä, tavarapalkinnot arvostetaan ilmoituksessa niiden kaupalliseen arvoonsa. Arpajaisverolain piiriin kuuluvat palkinnot ovat verosta vapautettuja eikä niitä tarvitse ilmoittaa tulorekisteriin. (Vero 2019.)

3 Yhdistyksen kulujen kattaminen

Yhteisöjen varsinainen toiminta ei yleensä riitä kattamaan toiminnasta syntyviä kuluja. Usein turvaututaan varainhankintaan, jonka tarkoituksena on kattaa puuttuvat varat varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi. Yhteisön varainhankinnan tuotot koostuvat usein keräystuloista, myyjäisistä, arpajaisista, jäsenmaksuista, lahjoituksista ja testamenteista. (Vinnikainen ym. 2020, 78.)

3.1 Varsinaisen toiminnan tuotot

Yhteisön varsinaisen toiminnan määrittää säännöt. Varsinaisen toiminnan menoja ja tuloja ovat sellaiset kulu- ja tuloerät, jotka syntyvät välittömästi varsinaisen toiminnan seurauksena. Vastaa- vasti tuotot ja kulut, joiden tarkoituksena on pyrkiä rahoittamaan varsinaista päätoimintaa, luetaan varainhankinnan tai sijoitus- ja rahoitustoiminnan tulo- ja menoeriksi. (Vinnikainen ym. 2020, 72.)

3.2 Aatteellisen yhdistyksen tulonlähteet

Rahaa voi tulla yhdistykselle pyydettyinä tai pyytämättä ja toisinaan voi olla vaikea erottaa, onko kyseessä avustus vai lahjoitus. Avustus tulee yhdistyksille pyytämällä, yleensä se pohjautuu avustushakemukseen, joka on laadittu yhdistyksen toimesta. Avustus myönnetään usein tiettyä tarkoitusta varten. Avustus ei kuulu kirjanpidollisesti varainhankinnan tuloihin, vaan se kirjataan varsinaisen toiminnan tuottoihin tai yleisavustuksiin. (Vierros ym. 2013, 58.)

Yleisiä varainhankinnan muotoja ovat myyjäiset, arpajaiset, jäsenmaksujen kerääminen, lahjoitukset ja testamentit. Varainhankinta voi aiheuttaa myös kuluja, kuten esimerkiksi myyntituotteiden hankintakuluja, testamentin hoitokuluja tai varainhankintatapahtuman tilavuokra. Tuotoista vähennetään kulut, jolloin saadaan selville varainhankinnan nettotuotto. Mikäli nettotuotto jää kovin alhaiseksi, on syytä arvioida kriittisesti kyseisen varainhankintamuodon järkevyyttä. (Vierros ym. 2013, 58.)

Tuloverolain 23 §:ssä on suoraan määritelty ne varainhankinnan muodot, joita ei pidetä elinkeinon harjoittamisena ja ne ovat:

- 1) yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa;
- 2) jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa;
- 3) adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa;
- 4) sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatua tuloa;
- 5) bingopelin pitämisestä saatua tuloa.

Näissäkin on kuitenkin hyvä huomioida tarkentavat säännökset, kuten esimerkiksi arpajaisten kohdalla, joita tarkastellaan myöhemmin lisää. Lisäksi mikäli yhteisö harjoittaa jatkuvaa myyntiä kiinteässä myyntipisteessä tai internetissä, ei toiminnan voida enää katsoa kuuluvan myyjäisten piiriin. Huvitilaisuus määritelmä on samoin epäselvä, oikeuskäytännöissä on katsottu esimerkiksi, ettei messut ole tässä pykälässä tarkoitettu huvitilaisuus. Huvitilaisuutena ei voida myöskään pitää teatterinäytöksiä, elokuvanäytöksiä, taidenäyttelyitä tai konsertteja. Kaikissa tilanteissa käytetään aina kokonaisarviointia ja -harkintaa. (Vierros ym. 2013, 144–145; L1535/1992.)

Mitä enemmän yhteisöllä on myyntiä ja sen vaikutusalue ulottuu laajalle alueelle, sitä todennäköisempää on, että yhdistys menettää verotuksellisesti hyödyttävän yleishyödyllisen yhteisön asemansa. Yleishyödyllisen toiminnan kuvaaminen mahdollisimman tarkkaan vuosikertomuksessa ja internet-sivuilla on suositeltavaa, jotta mahdollisilta tulkintaongelmilta välttyään. Yhteisön menettäessä yleishyödyllisen statuksensa, muuttuvat pääsääntöisesti kaikki sen tulot veronalaisiksi. Yleishyödyllisyyden menetys muuttaa veronalaisiksi tuloiksi myös jäsenmaksut, avustukset ja lahjoitukset. (Vierros ym. 2013, 153–154, 177.)

3.3 Varainhankinta

Arpajaisten toimeenpano-oikeudesta säädetään arpajaislaissa. Säädännön alaisuuteen arpajaiset kuuluvat, kun kaikki seuraavat kolme ehtoa täyttyvät: osallistuminen tapahtuu maksua vastaan, voittomahdollisuus perustuu kokonaan tai osittain sattumaan ja voitot ovat rahanarvoisia kuten rahaa, tavaraa tai lahjakortteja. Arpajaisia voivat toteuttaa rekisteröidyt yhdistykset, itsenäiset säätiöt tai muut yhteisöt, joilla on yleishyödyllinen tarkoitus ja kotipaikka sijaitsee Suomessa. (Lahti 2018, 506.)

Arpajaisia on kolmenlaisia: miniatyyri-, pien- ja tavara-arpajaiset. Näistä ilman erillistä lupaa voidaan järjestää joko miniatyyri- tai pienarpajaisia. Miniatyyriarpajaisissa arpojen yhteenlaskettu hinta saa olla enimmillään 500 euroa ja voittojen tulee olla vähintään 35 % yhteenlasketusta hinnasta ja pieniarvoisimman voiton tulee olla vähintään arvan arvoinen. Arpojen myynnin ja itse arvonnin tulee tapahtua samassa tilaisuudessa ja myyntivoiton tarkoituksena tulee olla yleishyödyllisen toiminnan edistäminen. Pienarpajaisten ehdot järjestämiseen ovat muutoin samat kuin miniatyyriarpajaisissa, mutta yhteenlaskettu myyntihinta saa olla enintään 2 000 euroa. (Loimu 2015, 97–99.) Arpajaiset, joiden myyntiarvo ylittää 2 000 euron rajan, kuuluvat luvanvaraisten arpajaisten piiriin, niihin lupa haetaan joko alueen poliisilaitokselta tai poliisihallitukselta, riippuen toiminta-alueen laajuudesta (Lahti 2018, 506).

Sponsorointi (tai barter-sopimus) kuuluu varainhankintaan, jossain tilanteissa sponsoroinnista saatavat tulot voidaan kuitenkin katsoa myös varsinaisen toiminnan tuotoiksi. Johdonmukaisuus periaatteen mukaisesti, yhdistyksessä tulee päättää, käsittelee se sponsorointituotot varsinaisen toiminnan vai varainhankinnan tuloina, valittua linjausta tulee käyttää uusienkin sopimusten kohdalla. Sponsorituotot ovat yleensä yritysten antamia lahjoituksia, yleisimmin ne annetaan tavaroina. Mikäli saatujen tavaroiden määrä on runsas ja ne muodostavat merkittävän osan toiminnan rahoituksesta, on perusteltua, että tällaiset tulonlähteet esitetään myös kirjanpidossa. Lahjoituksena saatujen tavaroiden arvo arvioidaan, mikäli rahallisen arvon tietoa ei saada suoraan lahjoittajalta. Kirjauksen vastatilinä toimii tili, jolle yhdistys olisi kirjannut itse hankkiessaan tavarat menoksi. (Vierros ym. 2013, 59.)

Jäseniltä kerättävästä jäsenmaksusta tulee löytyä maininta säännöissä, jonka nojalla maksua kerätään kuluja kattamiseksi. Kun jäsenmaksulla katetaan yleisiä toiminnan kuluja, on jäsenmaksu verotonta varainhankintaa yhteisölle. Mikäli jäsenmaksua vastaan saa jonkin tietyn tavaran tai palvelun, tulee jäsenmaksun veronalaisuus arvioitavaksi elinkeinotoiminnan kriteerien perusteella. (Lahti 2018, 532.)

Tavarankeräyksestä saatu tulo on yleishyödylliselle yhteisölle verovapaata tuloa. Kirpputoritoiminta on katsottu verovapaaksi, vaikka sen toiminta olisikin jatkuvaa ja suunnitelmallista, kunhan myytävät tavarat on saatu lahjoituksina. Mikäli tavaroita muokataan tai jatkojalostetaan, ei toimintaa todennäköisesti voida pitää tavarankeräyksenä, joka olisi verovapaata. (Vierros 2013 ym. 146.). Lahjoituksena saadut tavarat, joille on tehty korkeintaan vähäistä kunnostusta, voidaan pitää verovapaana tulona, riippumatta myyntipaikasta eli niitä voidaan myydä kirpputoritoiminnalla ja internetin välityksellä. Kirpputoritoiminnassa on kuitenkin erotettava kirpputorin järjestäminen ja kirpputoripöydän vuokraaminen. (Lahti 2018, 511–512.). Verohallinnon julkaisemassa diasarjassa todetaan: ”Kirpputoripöytien vuokraaminen ei ole yhdistyksen tavarankeräystoimintaa vaan myyntipaikkojen tarjoamista, toiminta on yhdistyksen veronalaista elinkeinotoimintaa, vaikka sitä harjoitettaisiin verovapaan tavarankeräyksen yhteydessä” (Roininen ym. 2016).

Jäsenlehdestä saatava tulo on verovapaata, mikäli julkaisu palvelee yhteisön tosiasiallista toimintaa. Sisältö on olennainen, kun tarkastellaan verollisuutta. Asiasisällön tulee hyödyttää yhteisön toimintaa eikä sen pääasiallinen tarkoitus saa olla varojen kerääminen. Lehti tulee lähettää yhteisön jäsenille, mahdollisten muiden kuin ei-jäsenten osuus lehden saajissa tulee olla vähäinen. Lahti toteaa kirjassaan, että lähtökohtana voidaan pitää, ettei jäsenlehteä ole saatavilla tai myytävänä ulkopuolisille henkilöille kuin noin 10 % kokonaispainomäärästä (Lahti 2018, 514). Mikäli lehteä markkinoidaan ja myydään yleisesti, ei sitä todennäköisesti voida pitää enää verottomana varainhankintana. Jäsenlehden lähettämisen tulee perustua jäsenyyteen, ei tilauksiin. Ilmoitus- tuotot eivät myöskään saa nousta liian suuriksi suhteessa kokonaistuottoihin, ettei verottomuus vaarannu. (Vierros ym. 2013, 146.)

Käyttöarvoltaan vähäisten hyödykkeiden, kuten adressien, korttien, viirien tai muun sellaisten myynnistä saatua tuloa ei pidetä elinkeinotulona. Tavanomaisten kulutushyödykkeiden kuten esimerkiksi t-paidat, kirjat, huivit ja niin edelleen myyntiä pidetään elinkeinotoimintana, vaikka niihin olisi painatettu yhdistyksen logo tai muu vastaava tunnus. Kun on kyse sellaisen tuotteen myynnistä, jota ei ole tarkoitettu tuloverolaisa verovapaaksi, tulee arvioida yleisten elinkeinon tunnusmerkkien avulla, onko kyseessä elinkeinotoiminta vai sääntöjen tarkoittama verovapaa yleishyödyllistä toimintaa hyödyttävä myynti. Useissa oikeuskäytännöissä ratkaisut ovat syntyneet äänestämällä, joka kertoo tulkinnan tekemisen haasteellisuudesta. (Vierros ym. 2013, 147–149.)

Myyjäiset tapahtuvat erilaisissa tilaisuuksissa ja niitä voidaan pitää varainkeruutapahtumina. Myyjäisille tyypillisiä piirteitä ovat itsevalmistetut tuotteet ja tapahtuman ajoittuminen rajattuun

ajankohtaan. Mikäli myyntiä tehdään jatkuvasti kiinteästä paikasta tai harjoitetaan pysyvästi internetin kautta, ei tällaista toimintaa voida enää rinnastaa verottomana pidettävään myyjäisiin. (Lahti 2018, 507.)

Urheilukilpailuista saadut tulot ovat yleishyödylliselle yhdistykselle verovapaata varainhankintaa. Tästä toiminnasta saatujen tulojen kohdalla pitää kuitenkin huomioida urheiluseurojen yleishyödyllisyysarviointi. Urheiluseurat, jotka ovat eriyttäneet ammattiurheilun omaksi yhdistykseksi, ei voida pitää yleishyödyllisenä yhdistyksenä ja verovapaus kumoutuu tämän myötä. (Lahti 2018, 507.)

Tanssi- ja muista huvitilaisuuksista saatu tulo on yleishyödylliselle yhteisölle verovapaata. Tanssitapahtumien osalta lainsäätäjä on kuitenkin tarkoittanut nimenomaan tilaisuutta, ei pysyvästi ylläpidettävää tanssipaikkaa. Määritelmää muu huvitilaisuus ei ole tarkemmin määritelty. Korkein hallinto-oikeus on ottanut kantaa messuihin ja maatalousnäyttelyihin, ettei niitä voida pitää huvitilaisuutena, jolloin niissä saatu tulo voi olla veronalaista, mikäli elinkeinonharjoittamisen muodot toteutuvat. Yleisesti on todettu, että yleishyödyllisten yhteisöjen järjestämiä tilaisuuksia on voitu pitää verovapaina, kun toimintaa on järjestetty satunnaisesti talkoovoimin eikä se ole toiminut kilpailullisessa ympäristössä. (Lahti 2018, 509–510.)

Lahjoitukset kuuluvat varainhankintaan. Lahjoitukset tulevat aina pyytämättä ja yllättäen ja yleensä ne ovat kertaluontoisia tapahtumia. Lahjoittaja voi kuitenkin asettaa lahjoitukselle ehtoja, jolloin tulee tarvittaessa pystyä todentamaan rahankäyttö tarkoitettuun kohteeseen. Perintö- ja lahjaverolaissa on määritelty, että yleishyödyllisen yhdistyksen saama lahja tai perintö on verovapaa, kunhan sillä on yleishyödyllinen käyttötarkoitus. Samoin yleishyödyllisen yhdistyksen lakkautuessa ja siirtäessä varat toiselle yleishyödylliselle yhdistykselle, ei lahjoituksesta peritä saajayhdistykseltä lahjaveroa. (Vierros ym. 2013, 58, 179–181.)

Lahjoituksia ovat erilaiset omaisuuserät, joita voivat olla esimerkiksi testamenttilahjoitukset, raha, osakkeet, tavara tai muu sellainen omaisuus, joka on hyödyllistä yhteisölle. Lahjoitukset ovat kertaluontoisia, toisinkuin toiminta-avustukset ovat säännöllisiä ja jatkuvia tulonlähteitä. Muuna kuin rahana saadut lahjoitukset tulee kirjata kirjanpitoon käyvän arvo mukaisesti. Toiminta-avustuksia voidaan saada yhteisöihin niiden keskusjärjestöiltä tai muilta julkisyhteisöiltä. Toiminta-avustukset ovat yleensä jatkuvia varainhankinnan muotoja ja niitä saadaan samasta lähteestä vuosittain. Toiminta-avustus myönnetään usein hakemusta vastaan. (Vinnikainen 2020, 51, 62–63.)

3.4 Luvanvaraiset varainhankinnan muodot

Tavara-arpajaiset, joissa arpojen yhteenlaskettu myyntiarvo on yli 2 000 euroa, on säädetty arpajaislaissa luvanvaraiseksi. Arpajaislain piiriin kuuluvat myös raha-arpajaiset, arvauskilpailut, bingopelit, veikkaus, vedonlyönti, pelikasinotoiminta sekä muut näihin rinnastettavat toiminnot. Lupa hankitaan Poliisilta ja luvan hankkijan tulee täyttää vähintään seuraavat edellytykset luvan saadakseen:

- Hakijana ja toimeenpanijana on rekisteröity yhdistys, itsenäinen säätiö tai muu sellainen yhteisö, jolla on yleishyödyllinen tarkoitus,
- hakijan/toimeenpanijan kotipaikka on Suomessa,
- hakijalla/toimeenpanijalla ei ole aiempia maksamattomia arpajaisveroja rästissä.

Arpajaisverolaissa on määritelty prosentuaaliset osuudet, jotka yhteisön tulee tilittää arpajaisverona valtiolle. Kuitenkin, mikäli kalenterikuukaudelta maksettavan veron määrä jää alle 50 euron, ei maksua tarvitse suorittaa. (Vierros ym. 2015, 163–165.)

Rahankeräys on toimintaa, jossa yleisöltä pyydetään rahaa vastikkeettomasti. Rahankeräykseksi katsotaan mm. lipaskeräykset, face to face keräykset, lahjoituspyynnöt, sähköiset varainhankintamuodot ja julkiset hyväntekeväisyystilaisuudet. Lahjoittajan omasta aloitteesta pyytämättä antama rahalahjoitus ei ole kuitenkaan lain tarkoittamaa rahankeräystä. Rahankeräys on aina luvanvaraista toimintaa ja Suomessa sen voi saada vain rekisteröity yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö. Keräyksen tarkoituksen tulee olla yhteisön tai säätiön tarkoittaman toiminnan tukemiseen kerätty tuotto. Rahankeräyslupa haetaan Poliisihallitukselta. Lupaa hakiessa tulee olla yksityiskohtainen selvitys varojen käyttötarkoituksesta sekä kuinka varoja aiotaan hankkia. Keräysajan päättyttyä tulee vastaavasti tehdä selvitys nettotuotosta ja sen käytöstä. Kirjanpidossa nämä tulee olla hyvin eriteltynä ja loppuselvitykseen tulee liittää mukaan tilintarkastettu tilitys. Rahankeräyksellä kerätyillä varoilla täytyy olla oma pankkitili, jossa ei saa olla muita tapahtumia kuin sellaisia, jotka liittyvät rahankeräykseen. (Vierros ym. 2013, 60–61.)

Bingopelit ovat luvanvaraista toimintaa ja niille luvan myöntää poliisihallitus. Pääsääntöisesti bingopelin tuotto on yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille verovapaata, mutta käytännössä on kuitenkin jouduttu hakemaan ratkaisuja, joissa ainoana tarkoituksena on ollut bingopelien toimeenpaneminen. (Lahti 2018, 524.)

4 Case Kainuun Kissanystävät Ry

Keväällä 2021 Kainuun Kissanystävien kevätkokouksessa käytiin keskustelua, kuinka yhdistyksen hallitusta voitaisiin auttaa sen päivittäisessä työskentelyssä. Syyskuussa 2021 laadittiin toimeksiantosopimus opinnäytetyöstä, jolle annettiin työnimeksi ”työkaluja hallitukselle varainhankintaan”. Opinnäytetyön tavoitteeksi tuli laatia yhdistyksen hallitukselle opas, joka helpottaisi hallituksen jäseniä hallinnollisissa tehtävissä.

4.1 Toimeksiantajan esittely

Kainuun Kissanystävät ry on perustettu vuonna 1991. Yhdistys sai alkunsa yhden ihmisen innokkuudesta auttaa kodittomia kissoja. Yhdistys on rekisteröity vuonna 2006 ja vuosittain sen kautta kymmenet kissat saavat uuden loppuelämän kodin vuosittain. Yhdistyksen hallitus sekä muut toimijat toimivat vapaaehtois pohjalta. Yhdistys ei maksa palkkoja eikä palkkioita toiminnassa mukana oleville henkilöille. Toiminta keskittyy löytökissojen kuntoon hoitamiseen, ruokkimiseen ja uusien kotien etsintään. Yhdistyksen varsinaisen toiminnan tuottoja ovat kissoista saatavat luovutusmaksut niiden löytäessä uudet kodit. Varsinaisen toiminnan tuotot eivät kuitenkaan riitä kattamaan kissojen hoidosta aiheutuvia kuluja, joten yhdistys turvautuu toiminnan lisärahoittamiseksi varainhankintaan tarpeen mukaan. Varainhankintakeinoina yhdistyksellä on jäsenmaksun keräys sekä erilaisiin myyjäisiin ja tapahtumiin osallistuminen. Myyntituotteina on ollut sekä ostamalla hankittuja tuotteita että lahjoituksina saatuja tuotteita. (Kainuun Kissanystävät n.d.)

4.2 Haastattelun tulokset ja sen pohjalta tehty tietopaketti

Kissayhdistyksen hallitus haastateltiin (liite 1) marraskuussa 2021 yhdistyksen syyskokouksen jälkeen. Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna ja siihen osallistui kaksi hallituksen jäsentä sekä puheenjohtaja. Haastattelua varten oli laadittu valmis kysymysrunko, johon hallitus sai vastata vapaamuotoisesti omin sanoin asioista kertoen. Ennen haastattelua yhdistyksen vuosikokouksessa luettiin seuraavan vuoden talousarvio ja käytiin tilikohtaisesti läpi, kuinka tuottoja on ajateltu syntyvän ja kuinka kulut oletettavasti tulevat muodostumaan. Hallituksella oli haastatteluhetkellä tuoreet tiedot tulevan vuoden talousnäköymästä.

Haastattelun vastauksista kävi ilmi, ettei hallituksella ollut kaikista asioista täysin varmaa tietoa, vaan vastauksetkin perustuivat oletuksiin. Vastaukset olivat tällöin muotoa ”en tiedä, mutta olen”. Taloustilanteesta hallituksen jäsenet saavat tiedon kokouksissa puheenjohtajalta, joka kertoo pankkitilin saldon kokouspäivänä. Tiedon pohjalta hallitus päättää varainhankinnan, kuten esimerkiksi myyjäisten, järjestämisen kiireellisyyden. Hallituksen jäsenet eivät kokeneet tarvitsevana tarkempia taloustietoja yhdistyksen tilanteesta esimerkiksi neljännesvuosiraporttien muodossa. Varainhankinta koettiin hyväksi nykyisillä menetelmillä, mutta talkoolaisia kaivattiin lisää esimerkiksi myyjäisiin, mutta myös muuhun toimintaan.

Tiedusteltaessa hallituksen toiveita opinnäytetyönä tehtävästä ”työoppaasta”, millaisiin asioihin he toivoivat vastauksia, nousi esille muun muassa seuraavat asiat:

- Tuloverorekisteristä kaivattiin selkokielen ”TOP 5” tärppejä
- Löytyykö muita varainhankintakeinoja, joita yhdistyksellä ei ole vielä käytössä
- Millaiset seikat mahdollisesti rajoittavat varainhankintaa lain puolelta
- Voidaanko verkkokaupalla tehdä voittoa, vaikka jollakin x-euromäärällä kuukausittain?

Haastattelussa nousi esille hallituksen ajatukset verkkokaupan perustamisen mahdollisuudesta. Asia oli kuitenkin jätetty vielä mietinnän asteelle, koska hallituksella ei ollut tietoa, voidaanko sellainen perustaa tai tarvitaanko siihen lupaa ja onko verkkokaupan perustaminen jo ”bisnestä”. Lupa-asioista hallituksen jäsenillä ei ollut täyttä varmuutta haastatteluhetkellä, yksittäisiä asioita oli selvitelty tarpeen ja tilanteen mukaan.

Jo ennen haastattelua olin kerännyt opinnäytetyötä varten erilaista yhdistystoimintaa koskevaa kirjallisuutta, johon olin alustavasti aloittanut tutustumisen. Haastattelun jälkeen teoriaan pystyi syventymään tarkemmin ja etsimään tietoa erityisesti niihin hallinnon, talouden ja varainhankinnan kysymyksiin, jotka nousivat haastattelussa esille. Teoriatiedon ja haastattelun vastausten perusteella muodostui ajatus kattavasta hallituksen tietopaketesta, joka tulisi käsittämään myös perustietouden yhdistystoiminnasta yleisellä tasolla, jotta hallitukselle saataisiin kattava näkemys erilaisten lakien, asetusten ja sääntöjen asettamista mahdollisista rajoitteista yhdistystoiminnassa.

Tietopakettiin kerättiin kissayhdistyksen omasta kirjanpidosta saatujen tietojen pohjalta yhdistyksen taloutta käsittelevä osio. Taloutta oppaassa tarkasteltiin viiden vuoden aikajaksolla. Vero-

tusta ja tuloverorekisteriä käsiteltiin hyvin lyhyesti, koska aiheet eivät ole tällä hetkellä ajankohtaisia yhdistykselle. Kissan yhdistys ei toimi työnantaja yhdellekään toimijalle eikä se myöskään maksa palkkioita esimerkiksi hallitusjäsenille. Varainhankinta, josta kaivattiin eniten tietoutta, kerättiin omien otsikoiden keräten mukaan ne menetelmät, jotka todennäköisesti eniten hyödyttävät kissayhdistystä. Tietopakettin loppuun liitettiin yhdistyksen säännöt sekä poimittiin verohallinnon syventävistä ohjeista tulkintoja, jotka todennäköisesti auttavat yhdistystä erilaisia varainhankintakeinoja pohdittaessa. Näin saatiin aikaan kattava ja tiivis informatiivinen paketti, joka alkaa hallinnosta, jatkuu taloutta käsittelevillä asioilla ja päättyy varainhankintaan. Tietopakettin (liite 2) tiedot on kerätty ja koottu eri kirjallisuuslähteistä, samoista kirjallisuuslähteistä, joita on käytetty myös tämän opinnäytetyön tekemisessä.

4.3 Hallituksen tehtävät ja eri toimijoiden vastuut

Kainuun Kissanystävien hallitus kokoontuu keskimääräisesti kymmenen kertaa vuodessa. Kissan yhdistyksen hallituksesta vuosittain puolet on erovuorossa. Enimmäiskausia hallituksen jäsenille ei ole määritetty. Hallituksen puheenjohtajan valitsee syyskokous joka toinen vuosi. Hallitus lähettää jäsenilleen useamman kerran vuodessa jäsenkirjeen, jossa kerrotaan yhdistyksen kuulumisia, tiedotetaan kodin saaneista kissoista sekä muista mahdollisista ajankohtaisista asioista. Kissan yhdistyksen hallitus tuottaa jäsenilleen useamman kerran vuodessa jäsenkirjeen, joka toimitetaan sähköpostitse. Vuonna 2021 yhdistys lähetti jäsenilleen yhteensä seitsemän jäsenkirjettä.

Hallitus vastaa yhdistyksen kotisivuista ja niiden ylläpidosta. Sivuilta löytyy tietoa muun muassa yhdistyksen perustajasta, kodin saaneista kissoista sekä kotia etsivistä kissoista. Kotisivuilta löytyy tiedot myös siitä, kuinka kissan matka yhdistyksen hoivista etenee uuteen loppuelämän kotiin sekä yleistä tietoutta kissojen hoitamisesta ja turvallisesta ulkoilusta. Yhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tehtävänä on jakaa myös tietoa kissojen asemasta ja hoidosta ja tätä tehtävää se toteuttaa muun muassa kotisivujen kautta. (Kainuun Kissanystävät n.d).

Kainuun Kissanystävien hallituksen tärkein tehtävä on hoitaa kodittomat kissat kuntoon ja etsiä niille kodit. Yhdistyksen säännöissä asia on kerrottu sen toisessa pykälässä ”yhdistyksen tarkoituksena on kodittomien kissojen hoitaminen sekä niiden uudelleen sijoittamisen, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen”. Yhdistys ei voi kuitenkaan poimia kadulta ”kodittomana” mitä tahansa kissaa ja aloittaa kodin etsintää, vaan kodittomaksi epäilty kissa tulee toimittaa aluksi löytöeläintaloon. Löytöeläintalossa se viettää ensimmäiset 15 vuorokautta odottaen mahdollisen

omistajansa yhteydenottoa. Mikäli omistaja ei ilmaannu 15 vuorokauden aikana noutamaan kissaansa, kissa voidaan lain puitteissa lopettaa (L 247/1996). Iso osa yhdistyksen kissoista tuleekin juuri löytöeläintalosta, kun pakollinen odotusaika tulee täyteen. Yhdistykselle tulee jonkin verran kissoja myös esimerkiksi, kun omistaja kuolee ja sukulaiset eivät pysty huolehtimaan jäljelle jääneestä lemmikistä. Osa kissoista luovutetaan yhdistykselle uusien kotien etsintää varten esimerkiksi perheen allergisoitumisen vuoksi. Kissoja tulee myös eläinsuojelutarkastusten yhteydessä tehtyjen huostaanottojen kautta. (Kainuun Kissanystävät n.d.)

Hallitus perehtyy kissaa hakevien henkilöiden hakemuksiin ja joko hyväksyy tai hylkää hakemuksen. Tavoitteena on löytää jokaiselle kissalle paras mahdollinen koti. Hallitus järjestää kotiehdokkaan ja kissan välille tapaamisen sekä tarjoaa tarvittaessa mahdollisuuden niin sanottuun kotikokeiluun, jolloin varmistutaan kissan ja uusien omistajien molemminpuolisesta toimeen tulemisesta. Hallitus auttaa uusia koteja mahdollisten sopeutumisongelmien kanssa, parhaan kykynsä mukaan.

Hallituksen tehtäviin kuuluu määritellä vuosittain kissoista perittävien maksujen taso sekä millaisia hoitoja tai rokotuksia kissoille voidaan tehdä ennen kuin ne luovutetaan uusiin koteihin. Yhdistys huolehtii sääntöjen edellyttämällä tavalla kissojen kastroinnista ja steriloinnista ennen uudelle omistajalle luovuttamista.

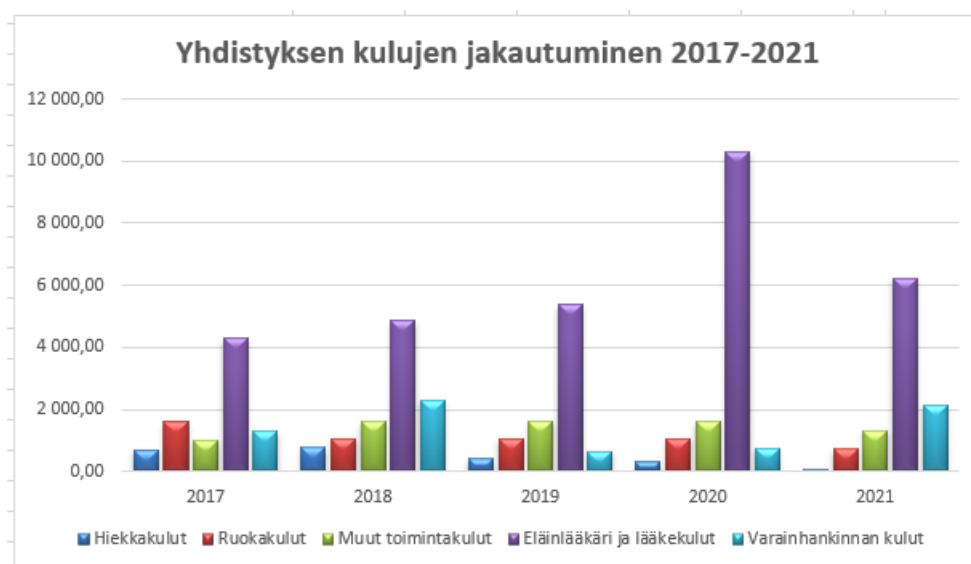
Hallituksen ulkopuolella on lisäksi muita toimijoita, jotka auttavat yhdistyksen toiminnassa. Loukkuvastaava huolehtii irrallaan olevien kissojen kiinniotosta. Arpajaisille on oma vastuhenkilönsä samoin varastonhoitajalle, joka huolehtii muun muassa yhdistyksen saamista tavaralahjoituksista. Yhdistyksen rahaliikenteen hoidosta vastaa rahastonhoitaja, joka huolehtii laskut ajallaan maksuun. Yhdistyksen kirjanpitäjä huolehtii puolestaan kirjanpidolliset kirjaukset sekä vuosittaisen tilinpäätöksen ja talousarvion laadinnan. Toimintakertomuksen laatii hallitus ja sillä on sääntöjen mukaiset kaksi toiminnantarkastajaa. Yhdistyksen hallitus on toiminut yhdistyslain ja sääntöjen mukaisesti, jonka toiminnantarkastajat ovat vuosittain tarkastuksen yhteydessä todenneet.

4.4 Yhdistyksen kulujen ja tuottojen muodostuminen

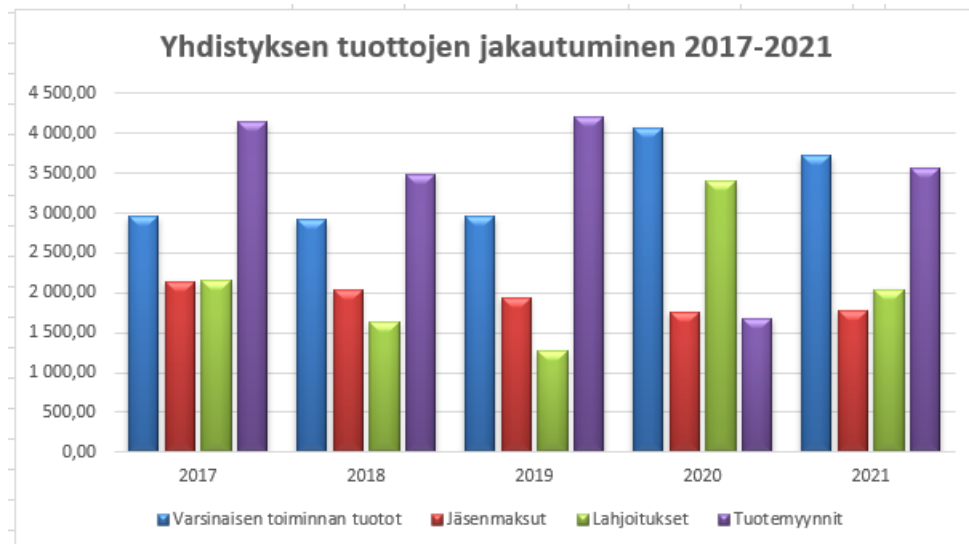
Kissanystävien kuluja ja tuottoja tarkasteltiin viiden vuoden aikajaksolla, tiedot luvuista saatiin yhdistyksen kirjanpidosta. Tarkastelussa olivat vuodet 2017–2021. Yhdistyksen kulut on jaoteltu varsin moniin eri alaryhmiin, tarkastelussa haluttiin kuitenkin keskittyä välittömiin kissoista aiheu-

tuviin kulueriin eli eläinlääkärikuluihin, ruokintakuluihin ja hiekkakuluihin. Omaksi ryhmäksi otettiin varainhankinnan kulut ja loput tilierittelyt yhdistettiin muuksi toiminnankuluksi. Muu toimintakulu -ryhmään kuuluvat muun muassa pankkiliikenteen hoitamisesta aiheutuvat kulut, lehti-ilmoituksista aiheutuvat kulut, puhelinkulut, mahdolliset viranomaismaksut, satunnaisesti hankittavat kalustomenot sekä muut satunnaiserät. Yhdistyksen käyttämä tilikartta on kirjanpitoasetusten mukainen ja antaa toiminnasta riittävän kuvan. Kaavioilla kuvattiin sekä kulujen (taulukko 1) että tuottojen (taulukko 2) jakautuminen eri vuosina.

Tulonlähteitä yhdistyksellä on neljä: varsinaisen toiminnan tuottoja, kun kissat luovutetaan uusille omistajille tai kissa vastaanotetaan yhdistyksen hoitoon (vastaanotto ja luovutusmaksu on yhdistetty yhdeksi varsinaisen toiminnan tuottotiliksi). Varsinaisen toiminnan tuotot eivät riitä kattamaan yhdistyksen kuluja, joten se turvautuu lisäksi varainhankintaan. Varainhankinnan tuottoja ovat jäsenmaksut, tuotemyynnit ja saadut lahjoitukset.

Taulukko 1. Kulut vuosina 2017–2021.

Taulukko 2. Tuotot vuosina 2017–2021.

Eläinlääkärikuluihin sisältyy varsinaisten eläinlääkärien perimien kulujen lisäksi apteekista ostetut lääkkeet. Kuluissa oli selkeä kasvupiikki vuoden 2020 kohdalla. Vuosina, jolloin hoidettavien kissojen määrä lukumääräisesti pysyi suurin piirtein samana, saattoi eläinlääkäri ja lääkkeet -tilillä silti tapahtumien lukumäärä vaihdella suuresti. Yhdistys kirjaa tapahtumat kirjanpitoon maksu- ja kassatapahtumien mukaisesti, jonka vuoksi lukumäärä ei ole absoluuttinen totuus, jos mietitään esimerkiksi eläinlääkäriin hoitokertoja. Yksi tapahtuma voi sisältää sekä eläinlääkärikäynnin että lääkeoston apteekista, mikäli saaja on laskuttanut ne samalla laskulla yhdistykseltä. Vaikka vuosina 2019 ja 2020 kissoja oli lähes sama määrä yhdistyksen hoidossa, oli hoitokulujen maksutapahtuma kerroissa huomattava ero kuten myös euromääräinen ero ”eläinlääkäri ja lääkekulut” oli suuri.

Eläinlääkäri kulukertoja					
vuosi:	2017	2018	2019	2020	2021
lkm:	40	37	33	76	40
Kissojen lukumäärä					
Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021
lkm	61	48	62	60	53

Taulukko 3. EII-kulutapahtumia ja kissojen lkm vuosina 2017-2021.

Kissojen vaatimien hoitojen määrää tai tasoa ei voi ennustaa, kuten ei terveyttäkään. Ennakoi-
mattomuuden vuoksi haluttiin vielä tarkastella tuottoja ja kuluja viiden vuoden keskiarvoilla.

Keskiarvoista tehtiin kaaviot sekä tuotoista (kuva 4) sekä kuluista (kuva 5), jotta tuottojen ja kulujen hahmottaminen eri kulu- ja tuottolajien välillä olisi helpompaa.

Kuva 4. Viiden vuoden keskiarvo tuottojakauma.

Kuva 5. Viiden vuoden keskiarvo kulujakauma.

Keskiarvoilla laskettuna selkeästi suurimmaksi kulueräksi muodostui eläinlääkärikulut 58 % osuudella. Tulopuolella suurimmat tuotot olivat varsinaisen toiminnan tuotot ja myyntitapahtumien tuotot. Kokonaisuudessaan tuotoissa ja kuluissa esiintyi vaihtelevuutta eri vuosien välillä, paikoi- tellen paljonkin.

Loimun kirjoittamassa yhdistystoiminnan käsikirjassa todettiin, että yhdistysten tulisi pyrkiä nol- latulokseen. Näin on toimittu myös kissayhdistyksessä, mikäli edellisinä vuosina on kuitenkin syn- tynyt ylijäämäisiä tuloksia, on seuraavina vuosina voitu laatia valmiiksi alijäämäisiä talousarvioita. Kainuun Kissanystävissä tilinpäätösasiakirjat ovat kulkeneet puheenjohtajalta puheenjohtajalle,

koska yhdistyksellä ei ole omia toimitiloja, jossa tilinpäätösasiakirjoja säilytettäisiin. Jokainen puheenjohtaja on säilyttänyt asiakirjoja kirjanpitolain mukaisen ajan.

4.5 Yhdistyksen verovelvollisuus ja tuloverorekisteri

Kainuun Kissanystävien toiminta on ollut verotonta toimintaa, eikä yhdistyksellä ole ollut verovelvoitteita nykyisessä toiminnassaan. Yhdistys on harkinnut ja keskustellut mahdollisesta tuotemyynnin aloittamisesta verkkokaupassa tai yhdistyksen Facebook sivujen kautta. Jatkuvan myyntitoiminnan aloittaminen tarkoittaisi toimintojen muuttumista näiltä osin elinkeinotoiminnaksi, joka tarkoittaisi myös sitä, että yhdistys maksaisi tällöin elinkeinotulosta tuloveroa 20 %. Arvonlisäverovelvollisuus on riippuvainen elinkeinotoiminnan liiketoiminnan euromääräisestä suuruudesta. Vuonna 2021 vähäiseksi arvonlisäverottomaksi liiketoiminnaksi katsottiin enintään 15 000 euron liikevaihtoa (Vero 2021).

Sähköiseen tulorekisteriin viedään kaikki henkilöiden saamat muun muassa palkka- ja palkkiotiedot. Rekisteriin ilmoitetaan muitakin yksityishenkilöille maksettuja rahasuoritteita kuten esimerkiksi kilometrikorvauksia, päivärahoja ja ateriakorvauksia. Tiivistetysti asian voisi kiteyttää siihen, että kaikki sellaiset tulot, joita yhdistys maksaa yksityishenkilölle ja henkilö voi edelleen vapaasti hyödyntää saamansa rahat itse valitsemaansa käyttötarkoitukseen, tulee ne ilmoittaa tulorekisteriin. Käytännössä siis esimerkiksi myös palkkioksi annettavat lahjakortit tai kuittia vastaan maksetut polttoaineet tulee ilmoittaa tulorekisteriin. (Tulorekisteri n.d). Kainuun Kissanystävillä ei ole ollut viiden vuoden tarkastelujaksolla sellaisia maksettuja eriä, joista olisi pitänyt ilmoittaa tulorekisteriin.

4.6 Nykyiset varainhankintamenetelmät

Hallituksen haastattelussa marraskuussa 2021 käytiin läpi haastatteluhetkellä käytössä olleet varainhankinnan keinot ja tuotteet. Varoja hallitus ilmoitti kertyvän jäsenmaksuista ja lahjoituksista. Tapahtumista esille nousivat erilaiset myyjäistapahtumat, joihin myös kissayhdistys on osallistunut. Tällaisia tapahtumia ovat esimerkiksi Kajaani-hallilla loppuvuodesta pidettävä ”Kainuulainen Joulutori” -tapahtuma ja syksyisin Kainuun ammattiopiston järjestämät ”Maalaismarkkinat”. Vuonna 2020 alkanut pandemiatilanne on kuitenkin aiheuttanut näidenkin tapahtumien osalta peruuntumisia, joka näkyi erityisesti vuoden 2020 myyntitulojen romahtamisena. Hyvinä vuosina

myyntituotot myyjäisistä ovat voineet ylittää 4 000 euron rajan, kun vuonna 2020 myyntituottoja kertyi vajaa 1 700 euroa. Muissa pienemmissä tapahtumissa myyntiä on kuitenkin voitu harjoittaa. Myyntiä on tapahtunut pienimuotoisesti myös esimerkiksi vuosikokousten yhteydessä.

Myyntituotteina yhdistyksellä on kissa-aiheisia magneetteja, yhdistyksen logolla varustettuja t-paitoja ja pipoja. Erilaisia käsitöitä, esimerkiksi villasukkia, saadaan lahjoituksena ja niitä myydään tapahtumissa. Yhdistyksellä on tällä hetkellä myös kangaskasseja myynnissä. Kassiin painettiin piirustuskilpailun voittaneen tekijän piirtämä kissapiirros. Vuosittain on painatettu pieni erä vuosikalentereita, joihin on kuvattu yhdistyksen hoidossa olleita kissoja.

Haastattelussa nousi esille tuotteiden helppo myynti, ne ovat haluttuja ja tekevät helposti kaupansa. T-paidat koettiin ainoastaan sellaiseksi tuotteeksi, joille ei ole juurikaan kysyntää ja ne on tarkoitus saada varastosta pois. Uusien myytävien tuotteiden ideointi koettiin helpoksi, kissa-aiheen ympärille on haastateltujen henkilöiden mukaan helppo miettiä erilaisia tuotteita. Tuotteiden myynti itsessään koettiin siis helpoksi, mutta talkoolaisten saaminen erilaisiin tapahtumiin koettiin haasteelliseksi.

Pandemian aiheuttama tapahtumien jatkuva peruuntuminen, kokoontumisten rajoitukset ja vapaaehtoisten toimijoiden haastava saaminen ovat saaneet yhdistyksen hallituksen pohtimaan muita keinoja tuotteiden myyntiin. Yhdistys on pohtinut muun muassa verkkokaupan perustamista tai tuotteiden myyntiä Facebookin yhdistyksen sivujen kautta. Verkkokauppaa tai muutaakaan pysyvän toimipisteen kautta tapahtuvaa myyntiä, yhdistys ei ole harjoittanut. Varainhankinta yhdistyksessä on tapahtunut tuloverolain 23 §:n mukaisessa verovapaassa muodossa. Varainhankinnan osuus kaikista tuotoista on ollut kissayhdistyksellä vähäistä ja sitä on harjoitettu satunnaisesti.

4.7 Vaihtoehdot varainhankinnassa

Tuloverolaki määrittää suoraan keinot, joiden avulla yleishyödylliset yhdistykset voivat harjoittaa varainhankintaa ilman, että se tulkitaan liiketoiminnan harjoittamiseksi, joka puolestaan aiheuttaa verollisen menettelyn toimintaan ja edellyttää tuloveron tilittämistä liiketoiminnan voitosta. Yhdistyksen omissa säännöissä varainhankinnan muodoiksi on nimetty myyjäiset ja arpajaiset. Lisäksi säännöissä on todettu, että yhdistys voi vastaanottaa testamentteja ja muita lahjoituksia sekä periä jäsenmaksua jäseniltään.

Miniatyyri- ja pienarpajaisia, joiden arvo jää alle 2 000 euron voivat yhdistykset järjestää. Kainuun Kissanystävät ovat järjestäneet ajoittain arpajaisia. Tuotepalkintoja arpajaisia varten on hankittu ostamalla kaupoista ja lisäksi tuotepalkinnoksi soveltuvia tuotteita on saatu lahjoituksina. Luvanvaraisista keinoista yhdistykselle voisi suositella rahankeräyksistä pienkeräystä. Nykyisessä toiminnassa se ei ole järjestänyt rahankeräyksiä.

Yhdistyksen nykyisten varainhankintamenetelmien lisäksi tässä opinnäytetyössä ei onnistuttu löytämään varsinaisesti uusia, kevyesti ja ilman lupaa järjestettäviä varainhankintamenetelmiä. Luvanvaraisista yhdistyksen hallitukselle on tietoon saatettu rahankeräyksen pienkeräys muoto.

5 Loppupohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Kainuun Kissanystävien hallitukselle tietopaketti hallinnosta, taloudesta ja varainhankinnasta. Tavoite saavutettiin ja tietopaketti valmistui huhtikuussa 2022. Tietopaketti on luovutettu yhdistyksen hallituksen käyttöön yhdistyksen kevätkokouksessa 2022.

Suuria mullistavia innovaatioita ei opinnäytetyön tekemisen aikana syntynyt. Hallituksen esittämiin kysymyksiin löydettiin osaan vastaukset ja osa kysymyksistä jäi avoimeksi. Eniten mieliä askarruttaneeseen kysymykseen: ”mikä on varainhankinnan ja bisneksen ero?” kysymykseen onnistuttiin löytämään vastaus. Eroa on tuotu esille useammassa teorian kohdassa ja eroa on yritetty selventää tietopaketin liitetiedoissa olevien verohallinnon syventävien ohjeiden avulla. Sen sijaan vastausta ei löydetty kysymykseen, mistä saataisiin lisää vapaaehtoistoimijoita erilaisten tapahtumien pariin. Toisaalta käytännön konkreettiset toimet kuinka toimijoita innostetaan mukaan toimintaan tai kuinka rekrytoidaan uusia toimijoita, ei kuulunut tämän opinnäytetyön piiriin.

Tietoa opinnäytetyötä varten kerättiin useista lähteistä. Kirjallisuuslähteinä olivat muun muassa yleiset yhdistystoimintaan perehdyttävät kirjallisuudet sekä syvemmin muun muassa oikeudellisiin kysymyksiin porautuvat teokset. Tietopaketin kirjoittamisessa yhdisteltiin ja käytettiin laajalaisesti eri kirjallisuuslähteiden tietoja. Tietoa empiriaan hankittiin yhdistyksen omista tilinpäätöksistä, toimintakertomuksista useamman vuoden ajalta, hallituksen haastattelusta sekä yhdistyksen omilta kotisivuilta. Kerättyä tietoa voidaan kokonaisuudessaan pitää validina, koska useammassa kirjallisuuslähteessä on todettu asiat samalla tavoin ja ne ovat yleistettävissä muihinkin yleishyödyllisiin yhteisöihin.

Opinnäytetyön tekeminen alkoi teoriaan perehtymällä ja teoriaosuuden kirjoittamisella. Hallituksen tietopakettia kirjoitettiin samanaikaisesti itse opinnäytetyön kanssa, kun ensin oli hankittu riittävästi kirjallisuudesta teoriatietoa. Alussa tehty rajaus talouteen ja varainhankintaan laajentui käsittämään myös hallinnolliset seikat. Hallinnon mukaan ottaminen tietopakettiin tuntui loogiselta, koska asiat linkittyivät ainakin osittain hallituksen työskentelyyn ja yhdistyksen sääntöjen merkittävyyteen.

Tietopaketista syntyi kaiken kattava perusteos, jonka pohjalta mahdollisen uuden hallituksen jäsenen on helppoa ja nopeaa perehtyä kissayhdistyksen toimintaan. Tietopaketista löytää nopeasti vastauksia monenlaisiin asioihin kuten esimerkiksi yhdistyksen hallituksen kokoon, tilikartan

muodostumiseen, toiminnantarkastajien määrään ja kelpoisuuteen. Tietopaketista löytää helposti kattavan valikoiman erilaisista varainhankintakeinoista ja niiden luvanvaraisuuksista sekä tarvittavien lupien hankintapaikoista. Uskoisin tietopaketin hyödyttävän muitakin sellaisia pieniä yhdistyksiä, jotka tarvitsevat säännöllisesti varainhankintaa, jotta kykenevät selviytymään sääntöjen edellyttämistä velvoitteista. Kissanystävien puheenjohtajan suullisen palautteen perusteella yhdistys on kokenut tietopaketin hyödylliseksi, varsinkin uusille tuleville toimijoille.

Opinnäytetyön rajausta teetti paljon työtä koko prosessin ajan ja siihen olisi voinut panostaa enemmän jo työn aloittamisesta lähtien. Aikataulun laadinta osoittautui epärealistiseksi, johtuen hyvin pitkälti opinnäytetyöntekijän kokemattomuudesta ja ymmärtämättömyydestä työn vaativuuden suhteen. Erityisesti työn loppuunsaattaminen vaati tarkkaa pohdintaa ja asioiden puntaroimista.

Kaikesta hienosäätämisestä huolimatta opinnäytetyö on ollut mielenkiintoinen matka erityisesti varainhankinnan maailmaan. Rajanveto elinkeinotoiminnan ja verottoman yleishyödyllisen varainhankinnan välille on haastavaa jopa niille, jotka joutuvat erilaisissa tilanteissa niistä virkansa puolesta päättämään ja tarkoitan siis tuomioistuimia, jossa lopulliset ratkaisut yleishyödyllisen ja ei yleishyödyllisen toiminnan välillä tehdään. Rajanvedon haasteellisuudesta kertoo sekin, että oikeuskäytännöissä ratkaisut ovat useasti syntyneet äänestämisen kautta. Niissä oikeusratkaisissa, joita opinnäytetyön tiimoilta luin, oli lähes kaikissa ratkaisut syntyneet äänestämällä. Yleispätevänä ohjeena voineekin siis sanoa, että mitä vähemmän ja harvemmin myyntiä on, sitä epätodennäköisempää on, että toimintaa voitaisiin tulkita elinkeinotoiminnan piiriin kuuluvaksi.

Kainuun Kissanystävien kohdalla nykyisiä varainhankintamenetelmiä voitaneen pitää riittävinä. Verkkokauppa ajatuksena voi tuntua houkuttelevalta ja toiminta voi tuntua helpolta ja vaivattomalta. Nykyisin kun monet muutkin toiminnot ovat siirtyneet Internetiin, on helppo ajatella myös yhdistyksen myynnin siirtämistä verkkoon. Verkkokauppa ei kuitenkaan mielestäni ole täysin haasteetonta ja luetun kirjallisuustiedon perusteella on selvää, että myynti on sen jälkeen siltä osin elinkeinotuloverotuksen piiriin kuuluvaa toimintaa. Oman haasteensa tuo mielestäni myös aktiivitoimijoiden ajoittain nopeakin vaihtuminen, nykyisellä hallituksella voi olla riittävät tiedot ja taidot omaava henkilö verkkokaupan pyörittämiseen, mutta entä kun toimijat vaihtuvat? Verkkokaupan ylläpito vaatii ylläpidon lisäksi myös tilauksista huolehtimista, tuotteiden pakkausta ja lähettämistä. Verkkokaupan ylläpito voi siis lopulta olla työläämpää kuin hankkia toimijoita pari kertaa vuodessa järjestettäviin myyjäisiin.

Yhdistyksellä on visuaalisesti kauniit ja helposti selattavat kotisivut. Sivuston alalaidassa näkyy, milloin sivuja on viimeksi päivitetty ja sieltä saadun informaation perusteella päivittämistä tapahtuu kerran tai kaksi kuukaudessa. Sivuilla oleva ajankohtaista osio sisältää ainoastaan tiedon GDPR tietosuojaselosteesta. Ajankohtaisissa voisi olla esimerkiksi tieto tulevasta kokouksesta tai seuraavasta myyjäistapahtumasta, johon yhdistys on osallistumassa. Harvoin päivittyvät sivut ja osittain jopa tyhjät sivut luovat mielikuvan yhdistyksestä, jonka toiminta on hiipumassa tai jopa lakannut kokonaan.

Kotisivuilla voisi myös esimerkiksi kuuluttaa ”Wanted” -tyyppisesti vapaaehtoisten toimijoiden tarpeesta tuleviin myyjäisiin tai sijaiskotien puuttumisesta lisääntyneiden kissojen vuoksi. Kotia etsivissä ja kodin 2022 saaneissa kissoissa on varsin vähän tapahtumia, joka herättää samoin kysymyksiä, miksi kotia etsiviä ja kodin saaneita on vain muutamia? Kissayhdistyksen Facebook sivuilla on kohtalaisesti päivityksiä ja siellä on ilmoitettu tulevista tapahtumista. Mielestäni myös kotisivuja pitäisi päivittää samalla tavoin ja pitää ajantasaisena, Facebook ei todennäköisesti tavoita kaikkia kissanystäviä, mutta kotisivut ovat vapaasti kaikkien Internetin käyttäjien löydettävissä.

Erittäin haasteellinen kysymys on kokonaisuudessaan se, kuinka toimijoita saadaan aktiivitoiminnan pariin. Toisaalta olen havainnut samaa ilmiötä muissakin yhdistyksissä eli kissayhdistys ei ole ainoa, joka kärsii vapaaehtoistoimijoiden puutteesta. Tässä opinnäytetyössä ei tosin aktiivisesti edes etsitty vastausta tähän kysymykseen. Asian perusteellisempi selvittäminen vaatisi oman opinnäytetyönsä. Kirjoittamisen aikana yhtenä ajatuksena heräsi kuitenkin se, että saataisiinko nykyisiä jäseniä aktivoitua varsinaisen toiminnan pariin esimerkiksi tiedustelemalla halukkaita virkkaamaan kissanminttuhiiriä myyjäisiin? Näiden tekemiseen yhdistys voisi antaa kirjalliset ohjeet sekä tarpeelliset tarvikkeet kissanminttuhiirien valmistamiseen.

Mielenkiintoinen piirre kissayhdistyksellä on talouden näkökulmasta sen toiminnan ennakoimattomuus. Perinteiset menetelmät talousarvion laadinnassa eli jossa ensin suunnitellaan seuraavan vuoden tapahtumia ja niiden kuluja, kytketään osaksi taloussuunnittelua, voi täysin unohtaa. Kissayhdistyksen menot ovat täysin riippuvaisia yhdistyksen hoitovastuulla olevista kissoista. Edes kissalukumäärän tietäminen ei anna tietoa tulevista kuluista. Myöskään tulevien tai lähtevien kissojen määrää ei voi ennustaa. Kissayhdistyksessä oloaikanani sillä on ollut tilanteita, joissa hoidettavia kissoja on ollut noin kymmenen, kun nykyinen määrä pyörii viidenkymmenen tietämissä.

Erilaiset tarkastukset, sairauksien ja vammojen hoidot ja muut toimenpiteet voivat olla hyvinkin erihintaisia. Paikallisen eläinlääkäriaseman laskuja tarkastellessa vuodelta 2021 sai jonkinlaisen

käsityksen hintojen vaihtelevuudesta, pienin lasku oli suuruudeltaan 69,00 euroa ja kallein puolestaan 350,06 euroa. Keskiarvohinta vuonna 2021 yhdelle käynnille oli laskennallisesti 171,41 euroa. Kirjanpidosta löytyi vuodelta 2020 eläinlääkäriaseman lasku, jonka suuruus oli 468,55 euroa. Ruokakustannusten hinnat voivat myös vaihdella vuosien välillä, tähän vaikuttavat muuan muassa saatujen ruokalahjoitusten määrä sekä se, onko yhdistyksellä hoitovastuulla kissaa tai kenties useampia, joiden terveys edellyttää erikoisruokavaliota.

Eri toimijoiden välillä on vuosien aikana pohdittu, millainen kassavarallisuus yhdistyksellä tulisi olla, jotta toiminta ja kissojen hoitaminen ei vaarantuisi. Tähänkään kysymykseen en suoranaista vastausta onnistunut opinnäytetyön aikana kirjallisuudesta löytämään. Lähimmäksi toimivaa kokonaisuutta päästäneen ehkä Loimun kirjoittamassa kirjassa mainitun ”usein on järkevää kerätä omaa pääomaa ainakin sen verran, että yhdistyksen talous kestää yhden taloudellisesti epäonnistuneen tapahtuman tai selviää yhden vuoden, vaikka aiemmin saatu avustus jäisi saamatta” lausetta muokaten (Loimu 2012, 104). Eli jos lähtötavoitteeksi ottaa tuon yhden vuoden tarpeen kattamisen ja huomioi yhdistyksen eri vuosien ajoittain suurenkin vaihtelun ja edellisen vuoden vertailun sijaan, käyttää viiden vuoden keskiarvoa, päästään ehkä lähimmäksi kissayhdistyksen tarvitsemaa ”vararahastoa”. Summa perustuisi teoreettiseen ajatusmalliin laskentakaavasta, viiden vuoden keskiarvo kaikista menoista vähennettynä viiden vuoden keskiarvon mukaisella varsinaisen toiminnan tuotolla. Lukua tulee kuitenkin kriittisesti tarkastella vuosittain ja peilata sitä sillä hetkellä olevaan kissamäärään. Luku voisi kuitenkin toimia suuntaa antavana vakavaraisuuden mittarina yhdistykselle. Rahoituslaskelma ei ole relevantti kissayhdistyksen kaltaiselle yhdistykselle, jonka toiminta on niin monista äkillisistä ja tuntemattomista tekijöistä riippuvainen.

Nykyinen käytäntö, jossa paikallinen eläinsairaala laskuttaa yhdistyksen kissojen käynnit suoraan yhdistykseltä, helpottaa maksuihin varautumista maksuajan puitteissa. Maksuaika antaa myös osaltaan yhdistykselle aikaa järjestellä kriisitilanteessa varallisuutta, vaikka rahankeräyksen kautta.

Kirjanpidolliselta kannalta jäin pohtimaan kirjoittamisen aikana, olisiko yhdistyksen hallitukselle apua esimerkiksi neljännesvuosittain tai puolivuositteittain toimitettavasta talouden toteuman raportista? Tämän jätän yhdistyksen hallituksen pohdittavaksi. Muutoin, kuten jo aiemmin on todettu, toiminnan ennakoimattomuus tekee tilanteen seuraamisen, ennakkoinnin ja raportoinnin haasteelliseksi.

Historiaosuudet olivat mielenkiintoista luettavaa ja monilta osin tieto oli yllättävää, kuten kissojen rantautuminen Suomeen sekä yhdistystoiminnan pitkät juuret. Vielä nykyisinkin toimii esimerkiksi vuonna 1831 perustettu Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, joka on yleishyödyllinen yhdistys. Olennaisuusperiaatteen kirjaaminen lakiin vasta vuonna 2015 oli myös yllättävä tieto.

Opinnäytetyön kirjoittaminen kirkasti yhdistystyön merkitystä, selvensi, mitkä kaikki lait ja asetukset toimintaa säätelevät sekä lisäsi tietoisuutta toiminnan haastavuudesta ympäristössä, joka on monista ennakoimattomista tekijöistä riippuvainen. Oletin työtä aloittaessani tietäväni enemmänkin varainhankinnasta ja oletin, että esimerkiksi verkkokaupan toiminnalle olisi yleishyödylliselle yhdistyksille jotain huojennuksia, näin ei kuitenkaan ollut. Kirjoittamisen ja lukemisen aikana olen oppinut yhdistystoiminnasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä huomattavan paljon enemmän kuin oletin oppivani. Edelleen tulen opiskelemaan lisää oikeuskirjallisuutta ja oikeustapauksia yhdistyksen toiminnassa, koska koin ne erityisen kiehtoviksi aihealueiksi.

Toivon mukaan opinnäytetyö auttaa nykyisiä ja tulevia eläinsuojelutyötä tekeviä yhdistyksen aktiivitoimijoita toiminnan järjestämisessä ja auttaa heitä ymmärtämään rajanvedon verovapaan yleishyödyllisen toiminnan ja verollisen elinkeinotoiminnan välillä. Ja toivon mukaan onnistuin löytämään vastaukset erityisesti Kainuun Kissanystävät ry:lle, jonka toiminta toivon mukaan jatkuu aktiivisena niin pitkään kuin Kainuun kissat apua tarvitsevat.

Kainuun Kissanystävien osalta oli ilo todeta, että yhdistyksen hallintoa on hoidettu hyvin ja yhdistyslain hengen mukaisesti. Varainhankintaa on järjestetty sääntöjen ja muiden lakien sekä asetusten hengen mukaisesti. Tilinpäätökset ovat valmistuneet ajallaan ja vuosikokoukset ovat olleet hyvähenkisiä. Osittain hyvin hoidetusta yhdistyksestä johtuen tässä opinnäytetyössä ei onnistuttu löytämään suuria muutettavia tai korjattavia asioita. Tehdyt havainnot ja korjausehdotukset voivat osaltaan kuitenkin auttaa yhdistystä edelleen kehittymään ja tehostamaan hallinnollista toimintaa, jotta aikaa vapautuisi yhdistyksen tärkeimpään tehtävään eli kissojen hoitamiseen.

Lähteet

- Halila, H. & Tarasti, L. (2017). *Yhdistysoikeus*. (5.painos). Helsinki: Alma Talent
- Kainuun Kissanystävät. (N.d.) *Historia*. Saatavilla 27.1.2022 <https://www.kainuunkissanystavat.fi/yhdistys/historia/>
- Kainuun Kissanystävät. (N.d.) *Kotia etsivät*. Saatavilla 13.4.2022 <https://www.kainuunkissanystavat.fi/kotia-etsivat/>
- Keinänen, M. & Nyman, H. (2012). *Kissojen Suomi – Katit historian poluilla*. (2.painos). Helsinki; Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- L 53/2018. *Laki tulotietojärjestelmästä*. Saatavilla 26.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180053#Pidm45237817049376>
- L 247/1996. *Eläinsuojelulaki*. Saatavilla 28.4.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247#L2P15>
- L 1535/1992. *Tuloverolaki*. Saatavilla 7.2.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535#O2L3P23>
- Laaksonen, L. (2018). Yhdistysoikeus. Teoksessa Lydman, K., Kemppinen, S., Laaksonen, L. & Lahti, I. (toim.) *Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto*. (233–312). (2.painos). Helsinki: Tietosanoma Oy
- Lahti, I. (2018). Verotus. Teoksessa Lydman, K., Kemppinen, S., Laaksonen, L. & Lahti, I. (toim.) *Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto*. (433–580). (2.painos). Helsinki: Tietosanoma Oy
- Loimu, K. (2012). *Yhdistystoiminnan käsikirja*. (5.painos). Helsinki: SanomaPro Oy
- Loimu, K. (2015). *Yhdistyksen ABC opas suomalaiseen yhdistystoimintaan*. (2.painos). Helsinki: Into Kustannus Oy
- Lydman, K. (2018). Tilinpäätös, tilintarkastus ja toiminnantarkastus. Teoksessa Lydman, K., Kemppinen, S., Laaksonen, L. & Lahti, I. (toim.) *Yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto*. (17–232). (2.painos). Helsinki: Tietosanoma Oy

- Perälä, J., Juutinen, S., Lilja, M., Lindgren, G., Reinikainen, M. & Steiner, M-L. (2008). *Yhdistyksen hyvä hallinto*. Helsinki: WSOYpro
- Roininen, J. & Hannonen, J. (2016). Vero: *Yhdistykset ja säätiöt*. Saatavilla 5.3.2022 <https://www.vero.fi/contentassets/afe7f589f1e0439894292caf0fe74c03/webinaari-pp-viimeisin.pdf>
- SEY. (20.8.2021). *Suomen eläinsuojelu. Kissakriisin hinta*. [Video]. Saatavilla 27.1.2022 <https://www.youtube.com/watch?v=if5aXUqkJuE>
- Tulorekisteri. (N.d.). *Yhdistykset ja säätiöt*. Saatavilla 26.3.2022 <https://www.vero.fi/tulorekisteri/tietoa-meist%C3%A4/uutishuone/esitysjakoulutusmateriaalit/yhdistykset-ja-s%C3%A4%C3%A4ti%C3%B6t/>
- Vero. (2019). *Tulorekisteri yhdistyksille -seminaarin kysymykset ja vastaukset*. Saatavilla 26.3.2022 <https://www.vero.fi/globalassets/tulorekisteri/verkkoseminaari-27032019-kysymykset-ja-vastaukset.pdf>
- Vero. (2021). *Arvonlisäverottoman vähäisen toiminnan raja 15 000 euroa*. Saatavilla 10.4.2022 <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48658/arvonlis%C3%A4verottoman-v%C3%A4h%C3%A4isen-toiminnan-raja-15-000-euroa/>
- Vierros, H., Pöyhönen, K. & Kallio, M. (2013). *Yhdistykset ja säätiöt: kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä*. (2. painos). Helsinki: KHT-Media Oy
- Vinnikainen, M. & Perälä, S. (2020). *Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli*. (14.painos). Helsinki: ST-Akatemia Oy 417803

Hallituksen haastattelu 21.11.2021

- Kysymys: Mitä varainhankinta keinoja on tällä hetkellä?
- Vastaus: ”Jäsenmaksut, lahjoitukset, myyjäisten myyntituotot, joulutori”
- Kysymys: Mitä tuotteita varainhankinnassa on tällä hetkellä?
- Vastaus: ”vuosikalenterit, magneetit, kangaskassit, t-paidat, huivit, erilaisia lahjoituksena saatuja käsitöitä.”
- Kysymys: Oletteko tietoisia, kuinka ja miten yhdistyksen talous (tuotot ja kulut) muodostuvat?
- Vastaus: ”Tiedetään mistä rahaa, menot selviää tilinpäätöksen jälkeen.”
 ”Kulurakenteesta ei ole tietoa, päätasolla tiedetään paljonko on eläinlääkärikuluja, mutta paljonko on kaikkiaan mennyt, ei ole tiedossa.”
 ”Kun tiedetään, että yhdistyksellä on sairaita kissoja, ei kassavarojen väheneminen yllätä, kun tietää odottaa, että hoidosta tulee isoja kuluja.”
 ”Kun on ollut isoja tapahtumia, niin tietää odottaa isoja saldolisäyksiä tilille.”
 ”Eli päätasolla oletamme tietävämme mitä tapahtuu.”
- Kysymys: Miten talousarvio vaikuttaa hallituksen työskentelyyn?
- Vastaus: ”Kun nähdään tilin saldo, tiedetään pitääkö ruveta tilanteelle jotain tekemään. Lähinnä, tarvitseeko ruveta järjestämään myyjäisiä. Talousarvio antaa raamit miten pitää toimia, mutta silti meidän pitää huolehtia kissoista, riippumatta siitä millainen talousarvio on tehty. Voittoja ei ruveta tekemään, miinus ei haittaa niin paljoa.”
- Kysymys: Mitä tilinpäätös ja tasetiedot kertovat?
- Vastaus: ”Kertoo mihin rahat on menneet ja mistä rahaa on tullut.”
- Kysymys: Mistä ja milloin saatte tiedon taloudellisesta tilanteesta?
- Vastaus: ”Puheenjohtaja käy katsomassa verkkopankista tilin saldon ennen hallituksen kokousta ja puheenjohtaja tiedottaa hallitusta. Kokouksia on noin 10 vuodessa.”

- Kysymys: Tarvitseeko hallitus enemmän tietoutta taloudesta?
- Vastaus: ”Ei ole tarvetta, tilin saldo on riittävä tieto. Isoimmat kuluerät voidaan päätellä, kun tiedetään mitä yhdistyksen sisällä on tapahtunut. Kun yhdessä vaiheessa kulut nousi paljon, oli kuitenkin hyvä, että tiedettiin mistä kulujen kasvu johtui. Eläinlääkäri kulujen hintoja netistä vertaamalla, nähtiin syy nousuun.”
- Kysymys: Kuinka tyytyväisiä olette nykyisiin varainhankinnan menetelmiin?
- Vastaus: ”Nyky menetelmät ovat hyvät, mutta myyjäisiin on haastava saada tekijöitä. Tuotteet on hyviä ja niiden myynti itsessään on ollut helppoa, mutta tekijöiden saaminen on ollut vaikeaa. Yhdistyksen ympärille on ollut helppo löytää tuoteaiheita, kuten kissakassit.”
- Kysymys: Mitkä asiat aiheuttavat eniten epätietoisuutta varainhankinnassa?
- Vastaus: ”Verkkokaupan perustamista on mietitty, ollaanko silloin kuitenkin jo liian yritysmäisiä, riittääkö aika ja meneekö se jo silloin yritystoiminnan puolelle. Vai pysytäänkö mieluummin myyjäisissä, viedään tuotteita myyntiin vaikka x-pisteisiin. Millaisella profiililla myyntiä voidaan tehdä? Verkkokauppaa on mietitty ja pohdittu, mikä on sitten ydintoimintaa.”
- Kysymys: Onko varainhankintatapahtumiin ollut riittävästi ”rahankerääjiä”?
- Vastaus: ”Erittäin iso haaste. Tekijöitä ei tahdo löytyä, muutamat harvat joutuvat tekemään pitkää päivää. Vapaaehtoisten puute heijastuu kokonaisuudessaan koko toimintaan, tekijöitä ei tahdo löytyä hallitukseen, sijaistoteihin eikä ylipäättään toimintaan.”
- Kysymys: Ovat lupa-asiat ja menettelyt tuttuja?
- Vastaus: ”Ei vahvasti, mutu-tuntumaa on, mutta ei ole täyttä varmuutta. On jouduttu kyselmään ja selvittämään, miten toimitaan milloinkin.”
- Kysymys: Onko tulorekisteri tuttu asia yhdistystyöskentelyssä, haluatteko enemmän tietoutta rekisteristä?
- Vastaus: ”Ei ole tuttu, tietoa tarvitaan ainakin siltä osin kuin se liittyy yhdistykseen. Kaivataan selkokieli TOP 5 tärpit.”

- Kysymys: Onko teillä erityisiä toiveita varainhankinnan keinoista, mitä haluaisitte selvitetävän?
- Vastaus: ”Onko jotain muuta varainhankintaa, mitä ei ole vielä hoksattu. Onko jotain rajoitteita varainhankinnassa. Mitä voidaan tehdä lisää, mikä on uutta mitä voitaisiin tehdä, huomioiden yhdistyksen rajat. Yleishyödyllisyys – onko sallittua tehdä esimerkiksi tuhat euroa kuukaudessa voittoa verkkokaupalla?”
- Kysymys: Yleiset toiveet opinnäytetyöhön, millaisia asioita opinnäytetyössä pitäisi vähintään käsitellä? Mitä tilinpäätös kertoo, miten talousarvio rakentuu, varainhankinta, luvat, mitä muuta?
- Vastaus: ”Auttaa ymmärtämään tulojen ja menojen rakennetta, sellaiselle henkilölle, jolle talous asiat eivät ole tuttuja. Mitkä asiat rajoittaa lain puolesta yhdistyksen varainhankintaa.”

KAINUUN KISSANYSTÄVÄT RY

HALLITUKSEN TIETOPAKETTI

HALLINNOSTA, TALOUDESTA JA VARAINHANKINNASTA

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yhdistyslaki ja säännöt.....	2
2.1	Hallitus	2
2.2	Hallituksen tehtävät.....	3
3	Yhdistyksen talous	4
3.1	Laskut kirjanpitoon	5
3.2	Kulut ja tuotot kaavioina	6
3.3	Tilinpäätös ja toiminnantarkastus	8
4	Verotus ja tulorekisteri	9
5	Varainhankinta.....	11
5.1	Arpajaiset.....	11
5.2	Sponsorointi.....	11
5.3	Jäsenmaksut	12
5.4	Tavarankeräys.....	12
5.5	Jäsenlehti.....	12
5.6	Hyödykkeiden myynti	12
5.7	Myyjäiset	13
5.8	Lahjoitukset	13
5.9	Toiminta-avustukset	13
5.10	Rahankeräys	13
5.11	Kirpputoritoiminta.....	14
6	Kirjoittajan loppupohdinta.....	15
	Lainsäädäntöä	17
	Muita hyödyllisiä lähteitä.....	18
	Liite 1. KISSAYhdistyksen säännöt	
	Liite 2. Verohallinnon syventäviä ohjeita yleishyödyllisille yhteisöille	

1. Johdanto

Keinänen & Nyman kirjoittamassa kirjassa kissojen Suomi – katit historian poluilla, arvioidaan kissojen historian alkavan vuosien 800–1000 jKr aikajaksolla. 1800-luvulla kissoilla on ollut kastijako tupakissoihin ja navettakissoihin. Navettakissat olivat puolivillejä laumoissa eläviä hiirestäjiä. On siis ollut varsin tavanomaista, että kissat ovat saaneet kulkea vapaana. Sey:n arvion mukaan Suomessa hylätään vuosittain yli 20 000 kissaa. Suurimmaksi ongelmaksi on koettu populaatiokissat, joissa voi elää hyvinkin monta kissaa samassa laumassa. Usein populaatiokissat ovat monisairaita ja niiden hoitaminen voi tulla kalliiksi. Avuksi tarvitaan vapaaehtoispuhjalta toimivia yhdistyksiä, Kainuun Kissanystävät ry on yksi tätä arvokasta vapaaehtoistyötä tekevä yhdistys.

Näille sivuille on pyritty kuvaamaan mahdollisimman tiivistetysti ja ydinkohdat huomioiden, kuinka hallinto tulee järjestää Kainuun Kissanystävissä ja kuinka yhdistyksen talous muodostuu. Omaan lukuunsa on kerätty alaotsikoiden alle tiiviit tietopaketit erilaisista varainhankintakeinoista, tarkoituksella on jätetty esimerkiksi tanssilaisuuDET pois, koska niitä ei liene tarkoituksenmukaista järjestää kissanystävien puitteissa.

Liitteeseen on koottu olennaisimmat lakilähteet linkkeineen sekä muita hyödyllisiä sivustolinkkejä, kuten esimerkiksi linkki poliisin rahankeräyslupiin ja verohallinnon yleishyödyllisille yhdistyksille tarkoitetuille sivuille. Toivon mukaan oppaan ohjeet hyödyttävät mahdollisimman paljon hallitusta työskentelyssä.

Kajaanissa 30.4.2022 Sari Kyllönen

2. Yhdistyslaki ja säännöt

”Yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen.”

Yhdistyslaki 1 §

§ 1

”Yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai muutoin välittömästi liittyä sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena.” Yhdistyslaki 5 §

§ 5

Kaikkien aatteellisten yhdistysten toimintaa säätelee yhdistyslaki, lisäksi toimintaa ohjaa vahvasti yhdistyksen omat säännöt. Sääntöjen tarkastelun lisäksi, kun mietitään oman yhdistyksen toimivuutta, voidaan apuna käyttää esimerkiksi seuraavaa kysymyslistaa:

- Onko toiminta ollut sääntöjen edellyttämällä tasolla?
- Onko vuosisuunnittelu ollut toimivaa, osallistavaa ja toimijoita sitouttavaa?
- Onko seuranta ja valvonta yhdistyksen sisällä kunnossa?
- Onko talous ja rahoitus vakaalla tasolla ja yhdistyksen toiminta turvattu?
- Onko henkilöresurssit oikein mitoitettu ja työt jakautuvat tasaisesti?
- Onko markkinointi, mainonta ja yhteisökuva kunnossa?
- Onko riskien hallinnasta ja henkisistä voimavaroista huolehdittu?

2.1. Hallitus

Yhdistysten ainoa pakollinen toimielin on hallitus. Kainuun Kissanystävien säännöt määrittävät hallituksen kooksi puheenjohtajan sekä vähintään neljä tai enintään kuusi jäsentä. Hallituksessa tulee olla siis vähintään viisi henkilöä. Yhdistyksen syyskokous valitsee hallituksen puheenjohtajan joka toinen vuosi, tämän oppaan kirjoitushetkellä puheenjohtaja on vaihtumassa seuraavan kerran syksyllä 2022. Vuosittain syyskokouksessa valitaan jäsenet erovuoroisten tilalle, hallituksesta puolet on erovuorossa ja hallituskausi kestää yhdellä jäsenellä kaksi vuotta, enimmäiskausia ei ole säännöissä rajattu. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan ja sihteerin järjestäytymiskokouksessa, joka pidetään syyskokouksen jälkeen hallituksen määrittämänä ajankohtana. Hallituksen kutsuu koolle puheenjohtaja.

Vuonna 2022 yhdistyksen hallituksen jäseniä ovat:

Heidi Leinonen, hallituksen puheenjohtaja

Heidi Heikkinen, hallituksen varapuheenjohtaja

Jonna Tapaninen, hallituksen sihteeri

Oona Kyyriäinen, hallituksen jäsen

Maarit Juntunen, hallituksen jäsen

Niina Kyyriäinen, hallituksen jäsen

2.2. Hallituksen tehtävät

Hallitus vastaa, että yhdistys toimii sääntöjen edellyttämällä tavalla. Kissanystävien tehtävänä on hoitaa kodittomia kissoja ja etsiä heille uudet kodit. Yhdistyksen tarkoituksena on myös edistää kissojen terveyttä ja hyvinvointia sekä jakaa tietoutta kissojen asemasta ja hoidosta.

Yhdistyksen tulee järjestää vuosittain kevät- ja syyskokous, jonka asialista on määritelty säännöissä. Kevätkokous tulee pitää huhtikuun loppuun mennessä ja syyskokous syys-marraskuun välisenä aikana. Kokous on kutsuttava koolle vähintään 7 päivää ennen kokousta yleisesti ilmestyvässä sanomalehdessä.

Hallitus voi valita ja nimetä henkilöitä myös muihin tehtäviin, vuonna 2022 hallituksen ulkopuolella työskentelivät seuraavat henkilöt mainituissa tehtävissä:

Mari Juntunen, rahastonhoitaja

Sari Kyllönen, kirjanpitäjä

Katja Viitasaari-Halonen, loukkuvastaava

Heidi Leinonen, varastonhoitaja

Yhdistyksen säännöt puhuvat tilintarkastajista, jolla tarkoitetaan KHT- tai HTM-tutkinnon suorittanutta henkilöä. Yhdistyslain muutoksen myötä yhdistyksen pienuus huomioiden kissayhdistykselle riittää maallikko toiminnantarkastajat, joita sääntöjen mukaan pitää olla kaksi.

Toiminnantarkastajilta edellytetään riittävää oikeudellista ja taloudellista asioiden tuntemusta, jotta he suoriutuvat tehtävästä. Toiminnantarkastajan tehtävään ovat kuitenkin jääviä hallituksen jäsenet, kirjanpitäjä, taloudenhoitaja tai näiden puoliset, lapset ja muut lähisukulaiset.

3. Yhdistyksen talous

Yhdistyksen taloudenhoito alkaa talouden suunnittelusta, johon kuuluvat seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio. Tilikausi on aina kalenterivuosi. Talousarvio tulisi lähtökohtaisesti laatia toimintasuunnitelman pohjalta tukemaan taloudellisesti tavoitteita ja tuomaan toiminnalle taloudelliset raamit. Kissanystävien koh-

dalla edellä mainittu suunnitelman asettaminen talousarviolaadinnan pohjaksi on haasteellista. Kissanystävien talous on hyvin ennalta-arvaamatonta. Menot ja niiden suuruus ovat täysin riippuvaisia siitä, kuinka hyvä- tai huonokuntoisia kissoja yhdistyksen hoiviin saapuu. Tämän vuoksi talousarvio on laadittu edellisten vuosien kehityksen mukanaan tuomien suuntaviivojen mukaisesti. Mikäli hallituksella on tiedossaan hankintoja, joita seuraavana vuonna on tarkoitus tehdä, tulee ne saattaa kirjanpitäjän tietoon, jotta ne osataan huomioida talousarvion laadinnassa. Talousarvio laaditaan syys-lokakuun aikana ja hyväksytään syyskokouksessa.

Talouden suunnittelu lähtee aina nollatuloksen tavoittelusta, mikäli edellisinä vuosina on tehty ylijäämäisiä tuloksia, voi olla perusteltua laatia alijäämäinen talousarvio. Vastaavasti jos on tehty reilusti alijäämää edellisinä vuosina, tilanteen tasapainottamiseksi voi olla järkevää pyrkiä lievästi ylijäämäiseen tulokseen.

Loimun kirjoittamassa yhdistystoiminnan käsikirjassa todetaan, että yhdistyksillä on hyvä olla sen verran omaa pääomaa ja varallisuutta säästössä, että se kestää yhden tappiollisen vuoden ilman, että toiminta vaarantuu. Kissayhdistyksen kohdalla tämä tarkoittaisi keskimääräisesti reilun 7.300 € kassavarallisuuden suuruutta, kun laskennan pohjaksi otetaan viimeisen viiden vuoden keskiarvo. Rahoituslaskelmaa suositellaan tehtäväksi, mikäli yhdistyksen talous ei ole vakaalla pohjalla, mutta onko se käytännöllinen yhdistyksessä, jonka menot eivät ole millään tasolla ennustettavissa, on mielestäni relevantti kysymys. Kissayhdistyksellä ei ole ollut rahoituslaskelmaa käytössä.

	2017	2018	2019	2020	2021
Kulut, varsinainen+varainhankinta	-8 927,69 €	-10 645,13 €	-9 183,56 €	-14 086,88 €	-10 517,75 €
Tuotot, varsinainen toiminta	2 960,00 €	2 915,00 €	2 958,00 €	4 075,00 €	3 720,00 €
	-5 967,69 €	-7 730,13 €	-6 225,56 €	-10 011,88 €	-6 797,75 €
			Viiden vuoden keskiarvo		-7 346,60 €

3.1. Laskut kirjanpitoon

Laskut toimitetaan rahastonhoitajalle, joka saattaa laskut ajallaan maksuun. Laskut on hyväksynyt puheenjohtaja. Kirjanpitäjä huolehtii keskimääräisesti neljännesvuosittain maksettujen laskujen kirjaukset kirjanpitoon ja tositteiden arkistoinnin. Puheenjohtaja on seurannut talouden kehittymistä tiliotteiden kautta.

Kissayhdistyksen tilit on laadittu määrämuotoisesti. Alla on kuvattu yhdistyksen käytössä olevat tuloslaskelma- ja tasekaavat:

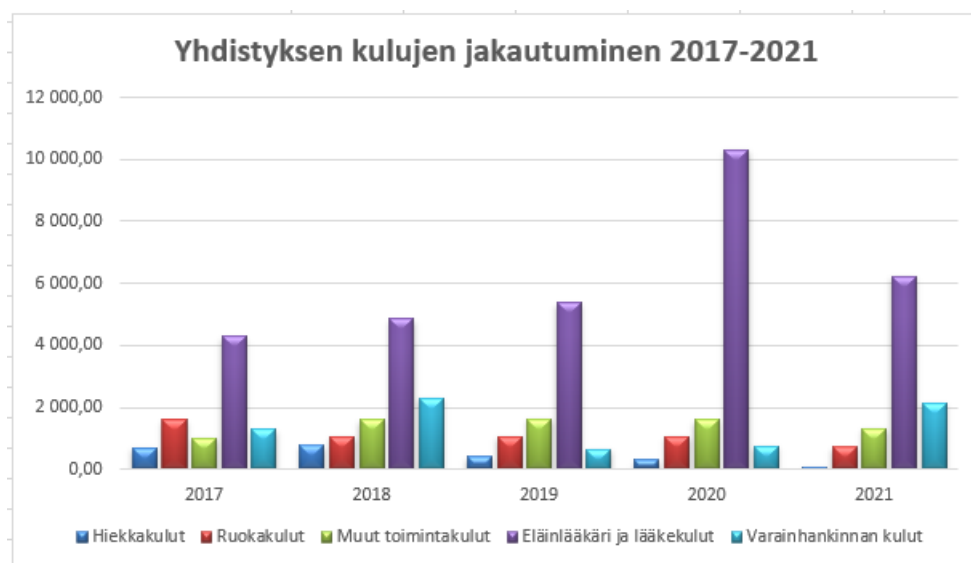
Tuloslaskelma		Vastaavaa	
Varsinainen toiminta			
Tuotot		VAIHTUVAT VASTAAVAT	
3010	Perityt luovutusmaksut	Saamiset	
30100	Vast.ottomaksut	Lyhytaikaiset	
		1800 Siirtosaamiset	
		1700 Ennakkomaksut	
Kulut		Saamiset yhteensä	
4000	Eläinlääkärikulut/lääkkeet	Rahat ja pankkisaamiset	
4010	Hiekkakulut	1910 Nordea 105730-206262	
4020	Ruokakulut	Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	
4030	Ilmoituskulut, tiedottaminen	Vaihto-omaisuus	
4033	Kokouskulut	1500 Tuotteet ja tavarat	
4040	Rahaliikenteen kulut	Vaihto-omaisuus yhteensä	
4050	Toimistotarvikkeet/posti		
4051	Merkkipäivälahjat	Vastaavaa yhteensä	
4060	Muut kissojen hoitokulut		
4061	Kuljetus- ym. matkakulut		
4062	Kalusto, tarvikkeet < 3 v.		
4080	Kirjanpito	Vastattavaa	
4090	Puhelin ja Internet		
4091	Viranomaismaksut	OMA PÄÄOMA	
Yht. Varsinainen toiminta		Muu oma pääoma	
		Ylijäämä	
Varainhankinta		2080 Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	
Tuotot		Tilikauden yli-/alijäämä	
3000	Jäsenmaksut	OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	
3020	Tuotemyynti		
3030	Saadut lahjoitukset	VIERAS PÄÄOMA	
Kulut		Lyhytaikainen vieras pääoma	
4032	Tilavuokrat, varainhankinta	Siirtovelat	
4034	Muut tuoteostot, varainhankinta	2100 Muut siirtovelat	
4070	Varastotuotteet	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	
40700	Varaston muutos		
Yht. Varainhankinta		Vastattavaa yhteensä	
Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tuotot			
9000	Korkotuotot		
Yht. Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tilikauden tulos			

Varsinaisesta toiminnasta tuottoja kertyy yhdistykselle luovutusmaksuista, kun kissat lähtevät uusiin koteihin sekä yhdistyksen haltuun luovutetuista kissoista saatavista vastaanottomaksuista. Varsinaisessa toiminnassa kulueriä on useampia, suurimmat kulut koostuvat eläinlääkärimaksuista, kissojen ruoka- ja hiekkakuluista. Muita varsinainen toiminnan kuluja ovat mm. puhelinmaksut, pankkimaksut ja kotisivujen ylläpitomaksut.

Varsinaisen toiminnan tuotoilla ei saada katettua kaikkia yhdistyksen kuluja ja sen vuoksi yhdistys harjoittaa varainhankintaa. Varainhankinnan säännöllisiin tulovirtoihin kuuluvat jäsenmaksut, lisäksi tuottoja saadaan lahjoituksista ja erilaisten myyntitapahtumien tuotoista. Vastaavasti varainhankinnan kuluiksi luetaan paikkamaksut tapahtumissa, tuoteostot sekä varastotuotteet. Viime vuosina myyntituotteina yhdistyksellä on ollut mm. vuosikalenteri, heijastimet, pipot, paidat sekä kissoille käsin valmistettuja erilaisia tuotteita, kuten kissanminttuhiiriä. Sijoitus- ja rahoitustoimintaa yhdistyksellä ei ole ollut enää useampaan vuoteen. Kirjanpitoon kirjaukset tehdään kahdenkertaisena eli kun ostetaan kissanhiekkaa, kirjautuu se menona hiekkakuluihin ja vastatilinä on taseen pankkitili.

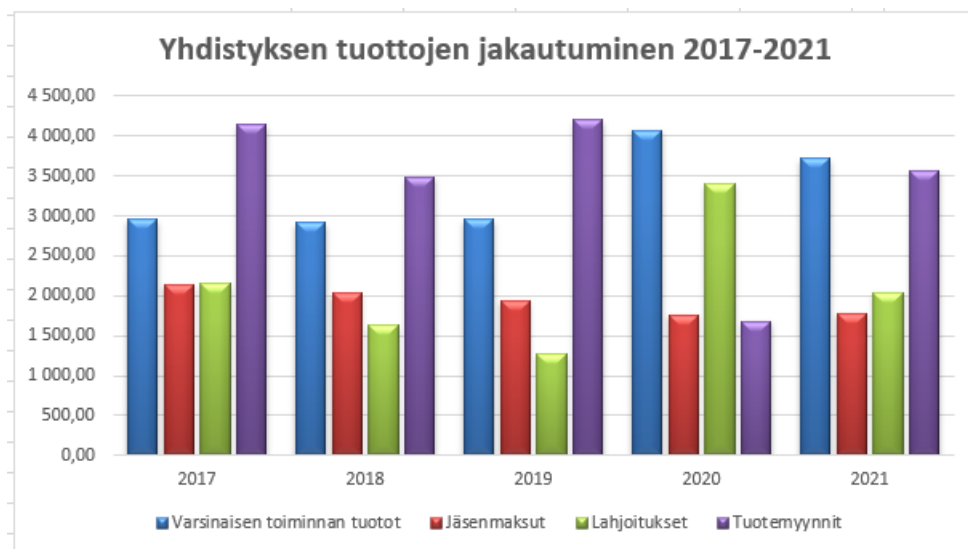
3.2. Kulut ja tuotot kaavioina

Yhdistyksen olennaisimmat kuluerät ovat kissojen hoidosta aiheutuvat eläinlääkärikulut, hiekkaja ruokakulut, muut kuluerät varsinaisessa toiminnassa voidaan yhdistää muuksi toiminnankuluksi. Tuottojen erinä ovat: varsinaisen toiminnan tuotot, jäsenmaksut, lahjoitukset ja tuotemyynnit. Näistä ryhmistä on laadittu tilinpäätöksistä vuosilta 2017–2021 alla olevat kaaviot, joilla pyritään havainnollistamaan yhdistyksen kuluja ja tuottoja.

Kaaviosta on nähtävillä selkeästi suurimpana kulueränä eläinlääkäri- ja lääkekulut, joka viiden vuoden keskiarvollakin on peräti 58 % kuluista. Erityisesti vuonna 2020, joka oli koronavuosi, on eläinlääkärikuluissa selkeä piikki. Muilta osin kulut jakautuvat kohtalaisen tasaisesti. Ruokakuluissa on usein vaihtelua, joka johtuu suurelta osin saapuvien ruokalahjoitusten vaihtelevasta määrästä. Ruokalahjoituksia ei ole kirjattu kirjanpitoon.

Yhdistyksen tuotoissa suurimmassa roolissa ovat varsinaisen toiminnan tuotot ja tapahtumista saadut varainhankinnan myyntituotot. Lahjoituksissa on varsin suuria eroja vuosien välillä. Jäsenmaksun osuus on ollut viiden vuoden tarkastelujaksolla laskeva.

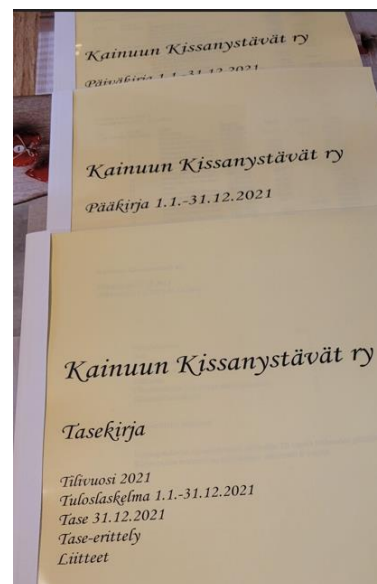
Aatteellisen yhdistyksen tavoitteena voidaan pitää nollatulokseen pääsyä vuosittain. Viiden vuoden tarkastelujaksolla varainhankinnan tuotemyyntiä olisi tarvittu vuodesta riippuen 1675,69 € - 4847,88 €, jotta tavoiteltuun nollatulokseen olisi päästy.

On siis hyvin vaikea ennustaa, paljonko jollekin vuodelle tarvitaan panoksia myyjäisiin ja muihin varainhankintatapahtumiin, jotta päästäisiin nollatulokseen. Yksi sairas kissapopulaatio voi aiheuttaa merkittävän kuluerän yhdistykselle ja varoja voidaan tarvita merkittävä määrä nopealla aikataululla.

Vuoden 2020 eläinlääkärikulujen piikki osoittaa, kuinka suurta vaihtelu vuosien välillä voi olla. Vuosi oli koronavuosi, jolloin Suomi käytännössä sulkeutui ja tämä näkyi kissayhdistyksellä varainhankinnan tuottojen romahtamisena. Kokonaisuutena koronavuosi olikin yhdistykselle rasokkaasti tappiollinen alijäämän ollessa -3166,38 €.

3.3 Tilinpäätös ja toiminnantarkastus

Yhdistyksen tilikausi alkaa 1.1. ja päättyy 31.12., edellisen vuoden tilinpäätös valmistuu yleensä helmi-maaliskuun aikana. Tuloslaskelmasta nähdään eriteltynä varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan toimista aiheutuneet rahankäytöt eriteltynä menoja parhaiten kuvaavalle tilille. Tuloslaskelmasta nähdään myöskin saadut tuotot tulonlähteittäin eriteltynä. Tuloslaskelman viimeisellä rivillä nähdään tilikauden tulos, joka voi siis olla negatiivinen eli tappiollinen tai vastaavasti voitollinen. Kissanystävien kirjanpito on laadittu maksuperusteisesti, mutta

olennaiset erät oikaistaan tilinpäätöksessä suoriteperusteisiksi. Oikaisu tarkoittaa sitä, että tammikuussa sijaiskodille maksetut ostot, jotka sijaiskoti on kuitenkin tosiasiallisesti hankkinut joulukuussa, kirjataan tasetilien kautta niin, että menot näkyvät joulukuun tuloslaskelmassa, mutta raha on lähtenyt tililtä vasta tammikuun kirjanpidossa.

Taseessa on kaksi puolta eli vastaava ja vastattavaa. Tase kuvaa yhdistyksen taloudellista tilannetta tilinpäätöspäivänä. Vastaavaa puolelta nähdään, kuinka paljon yhdistyksellä on rahaa ja muuta omaisuutta ja vastattavaa puoli kertoo, kuinka tuo omaisuus on kertynyt. Kissanystävillä tase on hyvin lyhyt, toiminnan suppeudesta johtuen. Vastaavaa puolelta näkyy pankkitilin saldo vuoden viimeisenä päivänä ja varastossa olevien tuotteiden arvo rahassa mitattuna. Vastattavaa puolelta nähdään, kuinka tulosta on syntynyt edellisinä vuosina eli paljonko on ollut tilikauden yli-/alijäämää entuudestaan ja onko sen määrä lisääntynyt vai vähentynyt.

Tilinpäätöksen valmistuessa kirjanpitäjä toimittaa aineiston puheenjohtajalle, jonka jälkeen kutsutaan koolle hallituksen kokous. Tilinpäätös sisältää liimattuina kansioina päiväkirjan, pääkirjan ja tasekirjan. Hallitus tarkastaa ja läsnäolevat jäsenet allekirjoittavat tilinpäätöksen. Yksittäinen jäsen ei voi kieltäytyä allekirjoittamasta tilinpäätöstä. Jos jokin kirjaus on hänen mielestään väärin, hän voi jättää asiasta eriävän mielipiteen, joka liitetään hallituksen pöytäkirjan liitteeksi. Puheenjohtaja toimittaa allekirjoitetun tilinpäätöksen asiakirjat ja vuosikertomuksen toiminnantarkastajille vähintään neljä viikkoa ennen kevätkokousta. Toiminnantarkastajien tulee palauttaa asiakirjat kaksi viikkoa ennen kokousta.

4. Verotus ja tulorekisteri

Kaikkien aatteellisten yhdistysten toiminta lähtee liikkeelle siitä, että niiden toiminta on verotonta. Toimintaa harjoitetaan yleiseksi hyväksi ja hyödyksi ja siitä puuttuu liikeloudellisen voiton tavoittelun elementit. Kuten teoksessa ”yhdistys ja säätiö: oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto” todetaan, tulee yleishyödyllisen yhdistyksen täyttää kolme kriteeriä, joita ovat: toimiminen yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, siveellisessä ja yhteis-

kunnallisessa mielessä ja ettei toiminta kohdistu vain rajattuun henkilöpiiriin sekä ettei toiminnalla tuoteta taloudellista etua missään muodossa toiminnassa mukana oleville.

Yleishyödyllinen arviointi tehdään verovuosittain huomioiden toiminta useammalta vuodelta. Mikäli yhdistyksen harjoittama elinkeinotoiminta nousee pääasialliseksi toiminnaksi useana vuonna peräkkäin, se voi menettää yleishyödyllisen statuksen, tällöin kaikki toiminta muuttuu veronalaiseksi toiminnaksi. Useassa kirjallisuus lähteessä on todettu, että mitä enemmän ja useammin myydään, sitä suurempi todennäköisyys on, että yhdistyksen harjoittamaa myyntiä pidetään elinkeinotoimintana.

Vuonna 2019 käyttöön otettu sähköinen tulorekisteri koskee myös yhdistysten maksamia palkkoja, palkkioita ja muita etuisuuksia. Annettavat lahjakortit tulee aina ilmoittaa tulorekisteriin, riippumatta niiden arvosta, koska ne ovat saajalleen rahanarvoista etua. Oman auton käytöstä maksettavat korvaukset, maksettiinpa ne kilometrikorvauksena tai polttoainekuittia vastaan, tulee ne ilmoittaa tulorekisteriin. Mahdollisista kilpailupalkinnoista yli 100 euron arvoiset palkinnot tulee ilmoittaa tulorekisteriin, niiden rahallisen arvon suuruusena. Arpajaisverolain piiriin kuuluvista palkinnoista ei kuitenkaan tarvitse tehdä ilmoitusta.

Alla listaus tuloverolain mukaisista tuloista, jotka on vapautettu veroista. Näissäkin tulee huomioida, että mikäli myyntiä harjoitetaan jatkuvasti kiinteässä myyntipisteessä tai internetissä, ei toimintaa voida enää katsoa myyjäisiksi, vaan toiminta voi muuttua elinkeinonharjoittamiseksi.

Tuloverolaki 23 § määrittää varainhankinnan muodot, joiden ei katsota kuuluvan elinkeinonharjoittamisen piiriin:

§ 23

- 1) yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatu tulo;
- 2) jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatu tulo;
- 3) adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatu tulo;
- 4) sairaaloissa, vajaamielislaitoksissa, rangaistus- tai työlaitoksissa, vanhainkodeissa, invalidihuoltolaitoksissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai tällaisessa tarkoituksessa suoritetuista palveluksista saatu tulo;
- 5) bingopelin pitämisestä saatu tulo.

Elinkeinotoiminnasta on hyvä olla oma kirjanpito, joka liitetään yhdistyksen tilinpäätöksen liitetietoihin. Elinkeinotoiminnasta tulee tehdä verottajalle ilmoitukset annettujen määräaikojen kuluessa. Mikäli toiminnan pääpaino muuttuu elinkeinotoiminnaksi, maksetaan kaikesta tulosta veroa, myös verovapaat tulot muuttuvat verollisiksi. Tulojen ylittäessä 15 000 euron rajan tulee ilmoittautua alv-rekisteriin ja tilittää tämän jälkeen kuukausittain arvonlisäverot. Tilitoimiston palveluiden käyttäminen on suositeltavaa, mikäli myyntiä harjoitetaan enemmän ja toiminta muuttuu elinkeinonharjoittamiseksi.

Elinkeinotoiminnan tulosta maksetaan vuonna 2022 veroa 20 % ja kiinteistötulosta 6,75 %. Tuloveroa maksetaan pääsääntöisesti veronalaisen toiminnan voitosta, mikäli elinkeinotoiminta ei ole noussut pääosaan, jolloin siis koko toiminta muuttuu veronlaiseksi.

5. Varainhankinta

Aatteelliset yhdistykset tarvitsevat varainhankintaa, jotta ne voivat rahoittaa toiminnasta aiheutuvat kulut ja selviävät sääntöjen edellyttämistä toiminnoista. Aatteellinen yhdistys ei saa kuitenkaan tehdä voittoa eikä kerätä varallisuutta eikä jakaa sitä edelleen hyötynä toiminnassa mukana oleville. Tästä voidaan johtopäätöksenä päätellä, että varainhankintaa on tehtävä kieli keskellä suuta, tilannetta seuraten ja arvioiden, kuinka paljon milläkin hetkellä varoja tarvitaan. Varainhankinta tulee suhteuttaa yhdistyksen tarvitseman lisärahoituksen suuruiseksi. Seuraavissa kappaleissa käydään läpi erilaisia varainhankintamuotoja.

5.1. Arpajaiset

Arpajaisia on kolmenlaisia: miniatyyri- ja pien- ja tavara-arpajaisia. Näistä kahta ensin mainittua voidaan järjestää ilman luvan hankintaa. Miniatyyriarpajaisissa myytävien arpojen yhteenlaskettu tuotto saa olla enintään 500 euroa ja pienarpajaisissa enintään 2 000 euroa. Arpojen myynnin ja voittojen arpomisen tulee tapahtua samassa tilaisuudessa ja myyntivoitto tulee ohjautua yhdistyksen varsinaisen toiminnan tukemiseen.

5.2. Sponsorointi

Sponsorointia voidaan saada yrityksiltä ja yleensä se tarkoittaa tuotteita tai tavaraa. Kissan yhdistyksen kohdalla sponsoroinniksi voidaan katsoa esimerkiksi kissanruoka ja -hiekkalahjoitukset yrityksiltä. Mikäli sponsorointi on runsasta, tulee tuotteiden arvo arvioida ja kirjata ne kirjanpitoon. Kirjausten osalta tulee tehdä linjaus, kirjataanko saadut sponsoroinnit varsinaiseen toimintaan vai varainhankintaan, valittua linjausta tulee käyttää myös tuleviin sponsorointeihin.

5.3. Jäsenmaksut

Kissayhdistyksen säännöissä on mainittu yhtenä varainhankintamuotona jäsenmaksut. Yhdistys määrittää vuosittain syyskokouksessa jäsenmaksun suuruuden.

5.4. Tavarankeräys

Yhteisöiltä ja yksityishenkilöiltä saadut kissanruoka ja -hiekkalahjoitukset ovat verovapaata tuloa yhdistykselle. Yhdistys voi ottaa myös vastaan muita tuotteita, joita se voi edelleen myydä kirpputorimyyntinä esimerkiksi erilaisten tapahtumien yhteydessä ja näistä saadut varat ovat verovapaata varainhankintaa.

5.5. Jäsenlehti

Yhdistykset voivat tuottaa jäsenlehteä. Jäsenlehti tulee olla vapaaehtoisesti jäsenten saatavilla, ”ei jäsenille” sitä ei voida kuitenkaan myydä kuin rajallinen määrä. Julkaisun tulee palvella jäseniä yhdistyksen toiminnan tarkoittamassa mielessä. Jäsenlehteen voidaan myydä mainosilmoituspaikkoja, näiden tuotto ei kuitenkaan saa nousta liian suureksi. Jäsenlehden teko vaatii suunnitelmallisuutta ja tarkkuutta.

5.6. Hyödykkeiden myynti

Erilaisten kulutushyödykkeiden, joiden käyttöarvo on vähäinen, myyntiä ei pidetä elinkeinotoimintana. Käyttöarvoltaan vähäisiksi on katsottu muun muassa seuraavat tuotteet: adressit, viirit ja kortit. Käyttöarvoltaan vähäisiksi tuotteiksi voitaneen katsoa kissayhdistyksessä esimerkiksi kissaheijastimet. Sen sijaan tavanomaisista kulutushyödykkeistä kuten t-paidoista ja huiveista saatuja tuloja pidetään elinkeinotoimintana. Yhdistyksen logo esimerkiksi t-paidassa ei muuta käsittelyä verottoman varainhankinnan ja elinkeinotoiminnan välillä.

5.7. Myyjäiset

Myyjäiset ovat varainkeruutapahtumia, niiden luonteelle on tyypillistä, että ne ovat satunnaisia tapahtumia, tuotteet ovat usein itsevalmistettuja ja tapahtuma on rajattuna ajankohtana. Toistuvasti kiinteästä pisteestä tai internetin välityksellä tapahtuvaa jatkuvaa myyntiä ei pidetä varainkeruuna.

5.8. Lahjoitukset

Yhdistys saa ottaa verovapaasti lahjoituksia vastaan. Lahjoitukset ovat kertaluontoisia, eikä niihin voida itse vaikuttaa. Testamentit katsotaan myös lahjoituksiin kuuluviksi, testamenteissa voi olla käytölle asetettuja rajoituksia. Rajoituksen alaiset testamentit on hyvä eritellä kirjanpitoon omaksi ryhmäksi, jotta niiden käyttöä voidaan seurata.

5.9. Toiminta-avustukset

Yhdistykset ja yhteisöt voivat hakea erilaisia avustuksia erilaisilta tahoilta. Avustuksia voivat myöntää hakemusten perusteella yritykset ja julkiset organisaatiot kuten kunnat ja maakuntaliitot. Muitakin avustuskanavia löytyy, näihin voi saada vinkkejä esimerkiksi yhdistystorilta osoitteessa: <https://www.yhdistystori.fi/2022/01/11/rahoitusvinkkejä-yhdistyksille/>. Yleisesti valtaosa eläinsuojeluyhdistysten avustuksista tulee yksityisiltä ihmisiltä, jolloin ne kuuluvat lahjoitusten piiriin.

5.10. Rahankeräys

Rahankeräys on aina luvanvaraista toimintaa. Rahankeräyksen muotoja on erilaisia. Kainuun Kissanystäviä ajatellen, nostan tähän esille pienkeräyksen, joka todennäköisesti on käyttökelpoinen varainkeruutapa yhdistykselle. Kaikki rahankeräykseen liittyvät asiat löytyvät poliisin verkkosivuilta rahankeräys otsikon alta osoitteessa <https://poliisi.fi/rahankeraykset>.

Pienkeräys on keräystapa, jossa rahaa kerätään enintään 10 000 euroa ja enintään 3 kuukauden aikana. Pienkeräyksiä voi järjestää enintään kaksi vuodessa. Pienkeräyksestä tehdään kirjallinen ilmoitus paikalliselle poliisilaitokselle vähintään viisi arkipäivää ennen keräyksen aloittamista. Poliisilaitos antaa keräyslualle numeron, joka tulee olla nähtävillä keräystä tehtäessä.

Pienkeräyksellä täytyy aina olla tarkoitus, johon rahaa kerätään. Rahankeräystä varten tulee perustaa oma rahankeräystili, jolla ei saa olla muita tapahtumia. Rahankeräyksestä tulee laatia päätymisen jälkeen ilmoitus, josta käy ilmi mm. tuotto ja selvitys rahavarojen käytöstä. Ilmoitukseen tulee liittää mukaan myös tilinpäätös tasetietoineen. Tarkemmin rahankeräyksestä voi lukea rahankeräyslaista 863/2019.

5.11. Kirpputoritoiminta

Yhdistykset voivat harjoittaa verovapaasti kirpputoritoimintaa. Tuotteita voidaan ottaa lahjoituksina vastaan tätä tarkoitusta varten ja niille voidaan tehdä vähäisiä kunnostuksia. Verohallinnon ohjeista löytyy kirpputoritoimintaan tarkennus. Mikäli myyntitarkoitusta varten vuokrataan kirpputorilta pöytä, jonka kautta tuotteita myydään, on kyseessä elinkeinotoiminta. Eli kun halutaan harjoittaa verovapaata varainhankintaa kirppistutuotteilla, tulee myynnin tapahtua omista tiloista tai esimerkiksi myyjäisten yhteydessä.

6. Kirjoittajan loppupohdinta

Useissa yhdistyksissä on puutetta sitoutuneista vapaaehtoistyöntekijöistä, tämä on tullut esille myös kissayhdistyksen toiminnassa. Joskus on jouduttu pohtimaan, onko hallitus toimintakykyinen. Hallituksen kokouksissa tulee olla läsnä vähintään puolet, jotta päätökset ovat lainvoimaisia. Ääritilanteissa, joissa hallituksen jäseniltä on mahdollisesti tullut kesken kauden eropyyntöjä ja hallituksen kokouksia ei saada enää poissaolojen vuoksi päätösvaltaisiksi ja sääntöjen määrittämään syyskokouksen valintaan on vielä aikaa, on hallituksen ainoa vaihtoehto järjestää ylimääräinen yhdistyksen kokous, jossa yhdistykseen valitaan kokonaan uusi hallitus. Toivon mukaan yhdistys ei kuitenkaan koskaan joudu tähän tilanteeseen.

Talouden osalta Kainuun kissanystävien toiminnan tekee haasteelliseksi sen ennakoimattomuus. Yksi suuri sairas kissapopulaatio voi hetkessä tyhjentää kassan. Kissojen pitkä oleskelu sijaiskohteissa ennen uusien kotien löytymistä, kuluttaa samoin yhdistyksen varoja. Lahjoituksia voidaan jonkin verran ennakoida, ne ajoittuvat yleensä joulun aikaan. Jäsenmaksuista suurin osa tulee jäsenkirjeen, jossa on ilmoitettu maksun suuruus, lähetyksen jälkeen. Muilta osin tuloja tai niiden suuruutta ei voida ennakoida. Viiden vuoden keskimääräisen kassatarpeen tilannearviointi voisi olla järkevää tehdä vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja ottaa se yhdeksi tunnusluvuksi arvioitaessa yhdistyksen vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta.

Yhdistyksellä on hyvin hallussa varainhankinnan periaatteet ja varainhankinta tapahtuu lain ja säädösten tarkoittamassa muodossa. Yleensä yhdistys on osallistunut Kajaanissa järjestettäviin tapahtumiin kuten Seppälän maalaismarkkinoille ja joulun alla oleviin joulumyyjäisiin. Korona aika on tuonut haasteita ja tämän myötä on herännyt ajatuksia muun muassa verkkokaupan perustamisesta tai tuotteiden myynnistä kissanystävien Facebook -sivujen kautta. Näiden osalta voin todeta, että yhdistyksen varainhankinta varallisuuden tarve on kuitenkin verrattain pientä ja nykyinen kassatilanne on hyvällä tasolla, joten tarvetta elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ei mielestäni ole.

Se, mihin yhdistyksen kannattaisi panostaa, on jäsenyyden tarjoaminen uusille henkilöille ja entisten jäsenten muistuttaminen jäsenmaksun tarpeellisuudesta. Jäsenmäärä on ollut laskeva viiden vuoden tarkastelujaksolla katsottuna.

	2017	2018	2019	2020	2021
Jäsenmäärän kehitys	120	111	106	97	99

Äkilliseen tilanteeseen, jossa mahdollisesti yhdistyksen hoidettavaksi tulee suurempi kissapopulaatio, jolla havaitaan paljon hoidettavia sairauksia, voisin suositella lyhyen pienkeräyksen järjestämistä. Pääasiallinen tarkoitus olisi tällöin eläinlääkärikulujen kattaminen ja toissijaisena ruokien ja kissanhiekan hankinta.

Toinen seikka, johon yhdistyksen hallituksessa voitaisiin mielestäni kiinnittää huomiota, on varsinaisen toiminnan tuotot. Eli onko vielä jotain sellaisia keinoja käyttämättä, joiden seurauksena kissojen olo yhdistyksen vastuulla jäisi mahdollisimman lyhyeksi eli kuinka kissojen sijoittumista uusiin koteihin saataisiin nopeutettua.

Varainhankinta on loppujen lopuksi varsin rajallista myös aatteellisilla yhdistyksillä. Ajatusmaailma pitäisi pystyä kokonaisvaltaisesti keskittämään yleishyödyllisen toimimisen hyväksi ja unohdamaan ”bisnes” maailmassa toimiminen. Ajatuksia voisi kohdentaa miettimään, millaisia olisivat kissayhdistyksen tapauksessa säädösten tarkoittamat käyttöarvoltaan vähäiset hyödykkeet. Kissanminttuhiiret ovat yksi hyvä esimerkki näistä, mutta löytyykö muita tuotteita, joita jäsenet voisivat yhdistykselle tuottaa ja jotka kävisivät hyvin kaupaksi myyjäisissä. Jäsenten aktivoiminen ja ohjeistaminen esimerkiksi kissan leluhiirien valmistamiseen, voisi muutoinkin lisätä yhteisöllisyyttä ja edistää positiivisessa hengessä yhdistyksen toimintaa.

Arpajaisten järjestäminen myyjäisten yhteydessä on yksi tapa hankkia varallisuutta. Arpajaisten hyödyksi voitaneen lukea se, että siihen voivat osallistua kannatuksen vuoksi kaikki halukkaat, pienellä panostuksella. Parin euron lahjoittaminen suoraan tilille ei välttämättä tunnu mielekkäältä, mutta arpajaisten kautta kahden euron lahjoittaminen voi tuntua jo ihan asialliselta. Muutamista euroista voi silti kertyä yhdistyksen kassaan rahaa sen verran, että sillä saadaan jo yksi kissa hoidettua kuntoon. Pieniä symbolisia arpajaisvoittoja voi hankkia edullisesti esimerkiksi kauppojen alennustuotteita ostamalla tai tuotekeräyksen kautta.

Näkyvyyden ja kissayhdistyksen olemassaolon tietoisuuden lisääminen on suositeltavaa. Tietoisuuden kasvaessa voidaan saada lisää jäseniä, joka kasvattaa pysyvän varainhankinnan tulovirtaa. Äkillisiä kriisitilanteita varten yhdistys voisi myös miettiä, voidaanko yhteistyötä tehdä taloudellisessa mielessä tilapäisesti muiden eläinsuojelijoiden kanssa. Hyvänä piirteenä voidaan nähdä jo se, että yhdistys on solminut paikallisen eläinlääkäriaseman kanssa laskutussopimuksen, joka antaa kriisitilanteissa jonkin verran liikkumavaraa maksuajan puitteissa.

Toivottavaa lienee kuitenkin, että kissoja hylättäisiin mahdollisimman vähän ja niistä huolehdittaisiin asianmukaisella tavalla. Voinee sanoa, että kun eläinsuojelijoita ei enää tarvita, ne ovat onnistuneet työssään erinomaisesti.

Lainsäädäntöä

L 503/1989. Yhdistyslaki

Saatavilla 5.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>

L 863/2019 Rahakeräyslaki

Saatavilla 28.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190863>

L 1047/2001 Arpajaislaki

Saatavilla 28.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047>

L 1535/1992 Tuloverolaki

Saatavilla 28.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>

Muita hyödyllisiä lähteitä

Poliisi – Rahankeräysluvat

Saatavilla 28.3.2022 <https://poliisi.fi/rahankeraysluvat>

Verohallinto – Verkkoseminaarin kysymyksiä ja vastauksia tulorekisteristä

Saatavilla 29.3.2022 <https://www.vero.fi/globalassets/tulorekisteri/verkkoseminaari-27032019-kysymykset-ja-vastaukset.pdf>

Verohallinto – Verotusohje yleishyödyllisille yhteisöille

Saatavilla 16.4.2022 <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47999/verotus-ohje-yleishy%C3%B6dyllisille-yhteis%C3%B6ille3/>

Verohallinto – Yleishyödyllisen yhteisön tuloverotus

Saatavilla 30.3.2022 <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/yhdistys-ja-saatio/yleishyodyllisen-yhteison-tuloverotus/>

Yhdistystori – Rahoitusvinkkejä yhdistyksille

Saatavilla 28.3.2022 <https://www.yhdistystori.fi/2022/01/11/rahoitusvinkkeja-yhdistyksille>

Liitteenä yhdistyksen tietopaketissa, yhdistyksen säännöt

Verohallinnon syventävät ohjeet yleishyödyllisille yhteisöille

Verohallinnon sivuilta löytyy tarkentavia ohjeita yleishyödyllisille yhteisöille. Alla poimittuna kyseiseltä sivulta (ohjeet voimassa olevia kirjoitusvuonna 2022) olennaisia tärppejä, jotka toivon mukaan selventävät verottajan linjausta verovapaasta myynnistä. Lisää ja tarkemmin tietoa löydät sivulta:

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47999/verotusohje-yleishy%C3%B6dyllisille-yhteis%C3%B6ille3/>

Yhteisön säännöt ja toiminnan tosiasiallinen luonne

Kaikkien tuloverolain 22 §:ssä lueteltujen edellytysten tulee täyttyä yhtäaikaaisesti, jotta yhteisöä voidaan pitää yleishyödyllisenä. Yleishyödyllisyys arvioidaan sekä sääntöjen että tosiasiallisen toiminnan perusteella. Tällöin sekä sääntöjen että tosiasiallisen toiminnan on täytettävä yleishyödyllisyyden edellytykset. Ratkaisu yleishyödyllisyydestä tehdään aina kokonaisarvioinnin perusteella. Yleishyödyllisyysratkaisu on verovuosisikohtainen ja koskee sitä verovuotta, jonka verotuksen toimittamisesta kulloinkin on kyse. Yhteisön täytyy toimia koko verovuoden ajan tuloverolaissa säädettyjen yleishyödyllisyyden edellytysten mukaisesti, jotta yhteisö voi olla verovuonna yleishyödyllinen.

Yleishyödyllisen yhteisön tuloverotus

Yleishyödyllinen yhteisö on tuloverolain 23 §:n mukaan verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta sekä

muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai kiinteistön osan tuottamasta tulosta kunnalle.

Yleishyödyllisen yhteisön toimintojen veronalaisuus joudutaan arvioimaan aina tapauskohtaisesti kunkin toiminnon osalta erikseen. Arviointi painottuu tällöin siihen, täyttääkö toiminta elinkeinotoiminnan tunnusmerkit tai onko toiminta luonteeltaan tuloverolain 23 §:n 3 momentissa kuvattua toimintaa.

Kirpputoritoiminta on edellä kuvatulla tavalla verovapaata vain siltä osin, kun se on yhteisön omaa tavarankeräystä. Kirpputoritoiminnan harjoittaminen siten, että yhdistys vuokraa kirpputoripöytiä ei ole yhdistyksen tavarankeräystoimintaa vaan myyntipaikkojen tarjoamista. Tällainen toiminta on yhdistyksen veronalaista elinkeinotoimintaa, vaikka sitä harjoitettaisiin verovapaan tavarankeräyksen yhteydessä.

Toiminnan liittyminen kyseisen yleishyödyllisen yhteisön tarkoituksen toteuttamiseen on yksi toiminnan verovapautta puoltava tunnusmerkki. Kuitenkin, jos yhteisö harjoittaa toimintaansa palkatulla henkilökunnalla, kattamalla toiminnasta aiheutuneet kulut suoritteiden myynnistä kertyvillä tuotoilla ja tarjoamalla vastaavia tuotteita tai palveluita kuin samoilla markkinoilla toimivat elinkeinotoimintaa harjoittavat yritykset, kysymys on yhteisön yritysmuodosta riippumatta lähtökohtaisesti elinkeinotoiminnasta. Elinkeinotoimintaa harjoitettaessa myytävät tavarat tai palvelut ovat yleensä tavanomaisia kulutushyödykkeitä ja myynti tapahtuu käypään markkinahintaan. Jos jotakin toimintaa pidetään yhteisön elinkeinotoimintana, ei tällaista toimintaa voida pitää yleishyödyllisenä toimintana.

Yleishyödylliset yhteisöt harjoittavat usein varainhankintanaan tavanomaisten kulutustavaroiden myyntiä. Hyödykemyynnin veronalaisuus arvioidaan kokonaisarviointina elinkeinotoiminnan tunnusmerkkien perusteella, eikä sitä voida ratkaista euromääräisillä rajoilla.

Hyödykemyynti suuntautuu yleensä rajoittamattomaan asiakaspiiriin ja myynti tapahtuu ansiotarkoituksessa. Toiminta on yleensä jatkuvaa ja tuotteet kilpailevat muiden markkinoilla olevien tuotteiden kanssa. Tällaisten tuotteiden myyntiä pidetään lähtökohtaisesti yhteisön elinkeinotoimintana, vaikka tuotteissa olisi yhteisön logo.

Päätöksessä KHO 1994 B 561 yhdistys myi julkaisemaansa äänitettä. Kysymyksessä oli tavanomaisen kulutushyödykkeen myynti, joka suuntautui rajoittamattomalle asiakaskunnalle, käypään hintaan ja ansiotarkoituksessa. Myyntiä harjoitettiin omien tilaisuuksien lisäksi pysyvistä liikepaikoista. Myynnistä saatu tulo oli yhdistyksen elinkeinotuloa.

KHO 1994 B 561

Yhdistys, jonka tarkoituksena oli kotiseudun kulttuuriperinnön tallentaminen, julkaisi ja myi äänitettä toimintansa rahoittamiseksi. Seudulta kotoisin olevat taiteilijat esiintyivät ilmaiseksi äänitteellä, josta tehtiin levyiksi 3.000 ja kaseteiksi 2.000 kappaletta. Levyjä ja kasetteja myytiin paitsi yhdistyksen tilaisuuksissa, myös museossa ja paikkakunnan liikkeissä käypään hintaan. Kysymyksessä katsottiin olevan yleishyödyllisen yhdistyksen liiketoiminta, josta saatu tulo ei myöskään tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 21 §:n 4 momentin mukaan ollut verovapaata. Yhdistys oli velvollinen maksamaan myynnistä liikevaihtoverolain 1, 2, 3 ja 17 §:n nojalla liikevaihtoveroa. Ennakkotieto ajalle 30.3.1992–31.12.1993.

KHO 1995 B 545

Yleishyödyllinen yhteisö myi toimintansa rahoittamiseksi luonnonsuojelutuotteita. Kun kysymyksessä oli tavanomaisten kulutustavaroiden myynti, joka suuntautui rajoittamattomalle asiakaspöydälle ansiotarkoituksessa ja oli jatkuvaa, myynnin katsottiin tapahtuvan arvonlisäverolain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla liiketoiminnan muodossa. Myyntiä pidettiin myös tuloverolain mukaan yhdistyksen veronalaisena elinkeinotulona eikä se ollut verovapaata tuloverolain 23 §:n 3 momentin nojalla. Tämän vuoksi yhdistys oli arvonlisäverolain 4 §:n mukaan verovelvollinen kysymyksessä olevasta myynnistä. Äänestys 3-1-1.

Yleishyödyllisen yhteisön harjoittama pienimuotoinen ja palkattomalla työvoimalla toteutettu hyödykemyynti voi olla sen verovapaata varainhankintaa. Tällöin tuotteiden ostoon liittyy ostajan kannalta arvioituna tukemistarkoitus. Tukemistarkoitus ilmenee tavanomaisesti siten, että tuotteista peritään ylihintaa verrattuna normaaleihin markkinahintoihin (esimerkiksi tavanomaisesti 5 euroa maksavasta hyödykkeestä peritään 10 euroa). Myynti tapahtuu talkootyönä eikä myyntiä toteuteta pysyvästä liikepaikasta, kuten internet-kaupasta tai kauppaliikkeestä. Toiminta on satunnaista eikä sitä harjoiteta suunnitelmallisesti.

Tuottojen ja kulujen kohdistaminen

Yleishyödyllisen yhteisön toiminta koostuu usein verovapaasta varsinaisesta yleishyödyllisestä toiminnasta, verovapaasta varainhankinnasta ja veronalaisesta elinkeinotoiminnasta tai kiinteistötulosta. Tämä tarkoittaa, että yhteisön on kyettävä viimeistään veroilmoitusta antaessa erittelemään veronalaisen toimintansa tuotot ja kulut erilleen muusta toiminnasta. Myös kirjanpitoasetus velvoittaa yhdistykset ja säätiöt erillisen liiketoiminnan tuloslaskelman tekemiseen.

Arvonlisävero

Tuloverolaissa tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö on arvonlisäverolain 4 §:n mukaan verovelvollinen vain tuloverolain mukaisista elinkeinotoiminnan tuloistaan. Lisäksi vähäinen toiminta on rajattu arvonlisäverotuksen ulkopuolelle. Kun yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotoiminnan liikevaihto jää tilikauden aikana (12 kk) alle 15 000 euron, toiminta on vapautettu arvonlisäverosta.

Yhteisön yleishyödyllisyysaseman muuttuminen 1.1.2020 jälkeen

Yleishyödyllisyyttä koskeva ratkaisu on verovuosikohtainen. Yhteisöä voidaan pitää tiettynä verovuonna yleishyödyllisenä vain, jos se on täyttänyt TVL 22 §:ssä asetetut yleishyödyllisyyden edellytykset koko verovuoden ajan.